NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA
Fornleifadeild

Fornleifaskráning vegna fyrirhugaðrar Skúfnavatnavirkjunar

Atli Rúnarsson

NV nr. 23-23

Október 2023

Náttúrustofa Vestfjarða
Aðalstræti 12, 415 Bolungarvík
Kennitala: 610397-2209
Sími: 456-7005
Netfang: nave@nave.is
http://www.nave.is

<table>
<tr><td colspan="2">NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA</td><td>Dagsetning: Október 2023</td></tr>
<tr><td>Skýrsla nr:
23-23</td><td>Verknúmer:</td><td>Dreifing:
☐ Opin
☐ Lokuð til:
☐ Háð leyfi verkkaupa</td></tr>
<tr><td colspan="2">Heiti skýrslu:
Fornleifaskráning vegna fyrirhugaðrar Skúfnavatnavirkjunar</td><td>Blaðsíður: 80

Upplag:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Höfundur:
Atli Rúnarsson</td><td>Fjöldi korta:

Gerð skýrslu/verkstig:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Verkefnisstjóri:
Margrét H. Hallmundsdóttir</td><td>Unnið fyrir:
Vesturverk</td></tr>
<tr><td colspan="3">Útdráttur
Fornleifaskráning á nokkrum jörðum í Ísafirði í Ísafjarðardjúpi vegna fyrirhugaðrar vatnsaflsvirkjunar í Skúfnavötnum.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Lykilorð íslensk:
Fornleifaskráning, vatnsaflsvirkjun, Ísafjörður, Skúfnavötn, Hvannadalur, Rauðamýri, Foss, Gröf, Tunga</td><td>Lykilorð ensk:
Archaeolgocal Survey, hydro power plant, Ísafjörður, Skúfnavötn, Hvannadalur, Rauðamýri, Foss, Gröf, Tunga</td></tr>
<tr><td colspan="2">Undirskrift verkefnastjóra:
Margrét Hallmundsdóttir</td><td>Yfirfarið af:</td></tr>
</table>

EFNISYFIRLIT

1. INNGANGUR ... 1
2. SKRÁNINGARSVÆÐIÐ ... 1
3. AÐFERÐAFRÆÐI ... 1
3.1 TILGANGUR FORNLEIFASKRÁNINGA ... 1
3.2 SKRÁNING FORNLEIFA ... 3
4. SAGA SVÆÐISINS ... 3
4.1 NAUTEYRI ... 3
4.2 RAUÐAMÝRI ... 6
4.3 FOSS (STEKKUR) ... 7
4.4 TUNGA ... 8
4.5 GRÖF ... 9
4.6 HÁLENDIÐ ... 9
5. HEIMILDASKRÁ ... 11
5.1 HEIMILDARMENN ... 12
6. FORNLEIFASKRÁ ... 13
7. NIÐURSTÖÐUR ... 58
8. KORT ... 63
VIÐAUKI 1: SKRÁR ... 71
MYNDASKRÁ ... 72
TÖFLUSKRÁ ... 75
KORTASKRÁ ... 75
PUNKTASKRÁ ... 76

Mynd á forsíðu sýnir bæjartóftir Tungu 3121-053

1. INNGANGUR

Að beiðni Umhverfis-, orku og loftslagsráðuneytis réðst fornleifadeild Náttúrustofu Vestfjarða í fornleifaskráningu vegna fyrirhugaðrar vatnsaflsvirkjunar í Skúfnavötnum.

Vettvangsrannsókn fór fram dagana 2. – 5. október 2023 og var framkvæmd af Atla Rúnarssyni, fornleifafræðingi hjá Náttúrustofu Vestfjarða, og sá hann einnig um skýrslu- og kortagerð.

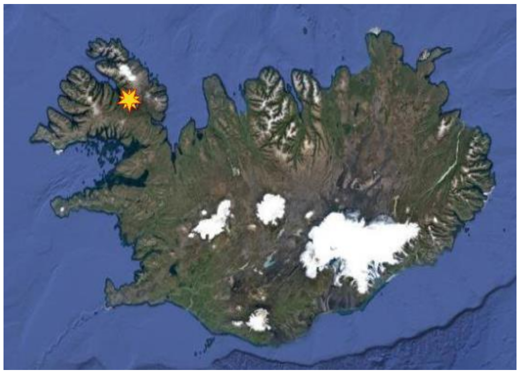

Mynd 1. Staðsetning skráningarsvæðisins merkt með gulri stjörnu.

2. SKRÁNINGARSVÆÐIÐ

Skráningarsvæðið er staðsett í Ísafirði í Ísafjarðardjúpi. Það nær yfir jarðirnar Nauteyri, að litlum hluta, Rauðamýri, Foss, Tungu og Gröf. Svæðið er að stórum hluta uppi á óbyggðu hálendi á Rauðamýrarfjalli, þar sem Skúfnavötn eru staðsett, en nær einnig til alls Hvannadals og niður að Langadalsströnd.

Mynd 2. Skráningarsvæðið er innan gulu punktalínunnar.

3. AÐFERÐAFRÆÐI

Aðferðafræði rannsóknarinnar byggir fyrst og fremst á fornleifaskráningu á vettvangi en að auki var farið yfir helstu heimildir jarðarinnar, s.s. örnefnaskrár, túnakort, jarðabækur og annað sem getur gefið vísbendingar um fornminjar. Notast var við Trimble Juno 5 uppmælingatæki og myndir teknar. Engin fornleifaskráning hafði farið fram áður á svæðinu en hluti Nauteyrar var skráður af Náttúrustofu Vestfjarða árið 2015.[1]

3.1 TILGANGUR FORNLEIFASKRÁNINGA

Allir minjastaðir voru skráðir og voru teknir staðsetningarpunktar á hverjum stað með Trimble Juno 5 uppmælitæki. Minjastöðunum var lýst og ljósmyndir teknar af hverjum stað.

[1] Margrét Hrönn Hallmundsdóttir, 2015

Í lögum um menningarminjar nr. 80 29. júní 2012 segir að lögin eigi að tryggja eftir föngum verndun menningarsögulegra minja í eigin umhverfi og að íslenskum menningararfi verði skilað óspilltum til komandi kynslóða. Eins eiga lögin að auðvelda aðgang að minjunum, kynna þær þjóðinni og greiða fyrir rannsóknum. Þá er fornleifaskráning bundin skipulagsgerð skv. lögunum, en í 16. gr. segir:

> Skylt er að fornleifaskráning fari fram áður en gengið er frá svæðisskipulagi, aðalskipulagi eða deiliskipulagi eða endurskoðun þess og skal sá sem ber ábyrgð á skipulagsgerð í samræmi við skipulagslög standa straum af kostnaði við skráninguna.

Í 3. grein laganna eru fornleifar skilgreindar sem:

> Fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri, svo sem:
>
> búsetulandslag, skrúðgarðar og kirkjugarðar, byggðaleifar, bæjarstæði og bæjarleifar ásamt tilheyrandi leifum mannvirkja og öskuhauga, húsaleifar hvers kyns, svo sem leifar kirkna, bænhúsa, klaustra, þingstaða og búða, leifar af verbúðum, naustum og verslunarstöðum og byggðaleifar í hellum og skútum, vinnustaðir þar sem aflað var fanga, svo sem leifar af seljum, verstöðvum, bólum, mógröfum, kolagröfum og rauðablæstri, tún- og akurgerði, leifar rétta, áveitumannvirki og aðrar ræktunarminjar, svo og leifar eftir veiðar til sjávar og sveita, vegir og götur, leifar af stíflum, leifar af brúm og öðrum samgöngumannvirkjum, vöð, varir, leifar hafnarmannvirkja og bátalægi, slippir, ferjustaðir, kláfar, vörður og önnur vega- og siglingamerki ásamt kennileitum þeirra, virki og skansar og leifar af öðrum varnarmannvirkjum, þingstaðir, meintir hörgar, hof og vé, brunnar, uppsprettur, álagablettir og aðrir staðir og kennileiti sem tengjast siðum, venjum, þjóðtrú eða þjóðsagnahefð, áletranir, myndir eða önnur verksummerki af manna völdum í hellum eða skútum, á klettum, klöppum eða jarðföstum steinum og minningarmörk í kirkjugörðum, haugar, dysjar og aðrir greftrunarstaðir úr heiðnum eða kristnum sið, skipsflök eða hlutar þeirra.
>
> Fornminjar njóta friðunar nema annað sé ákveðið af Minjastofnun Íslands.

Í 21. grein laga um menningarminjar segir:

> fornleifum, sbr. 3. mgr. 3. gr., jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands.

Þetta á við um allar fornleifar, óháð sérstakri friðlýsingu. Friðhelgi fornleifa er ekki háð því að þær séu þekktar eða hafi verið skráðar. Sú skylda hvílir á sveitarfélögum eða framkvæmdaaðilum að gera Minjavernd ríkisins viðvart ef fyrirsjáanlegt er að minjar spillist vegna hvers konar framkvæmda eða breyttrar landnotkunar (sjá 12.gr.).

> Ef fornminjar sem áður voru ókunnar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd án tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangskönnun umsvifalaust svo skera megi úr um eðli og umfang fundarins. Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum. Óheimilt er að halda framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar Íslands (24 gr.).

Eitt af markmiðum fornleifaskráningar er að koma í veg fyrir að minjar verði fyrir skemmdum af gáleysi eða nauðsynjalausu. Fornleifaskráning nýtist við minjavörslu þegar ákveða á verndun á einstökum minjastöðum. Eins kemur hún að miklum notum vegna fyrirhugaðra framkvæmda. Þá er hægt að taka tillit til minjanna við skipulagsgerð og nýta þær í rannsókna eða kynningarskyni. Með fornleifaskráningu má einnig stórlega minnka líkur á að fornleifar komi óvænt í ljós við framkvæmdir sem gæti leitt til tafa á viðkomandi verki.

3.2 SKRÁNING FORNLEIFA

Verkefnanúmeri er úthlutað af Minjastofnun Íslands og svæðið hefur verið merkt inn á vefsjá Minjastofnunar og skýrsla skráð þar sem og minjar sem mældar voru upp. Verkefnið fékk númerið 3121 og þar á eftir eru hlaupandanúmer rannsóknarinnar, dæmi: *3121-001.*

4. SAGA SVÆÐISINS

Hér á eftir verður farið yfir helstu heimildir sem til eru um jarðirnar sem falla innan skráningarsvæðisins.

4.1 NAUTEYRI

Minnst var á Nauteyri í bréfi sem vottaði um jarðaskipti og jarðakaup Þorgils Jónssonar og Ingunnar Brynjólfsdóttur, konu hans, Benedikts Brynjólfssonar og Bjarnar Einarssonar frá árinu 1405. Þar sagði: *„jn primis kirkivbol j langadal. backa og annan. brecko ok annan backa. laagadal, nauteyri, hafnardal, vnadsdal ok sandeyri, med ollum þeim gognum ok giedum sæm*

þessum jordum fylgt hefir fro fornu ok nyiu."[2] Einnig var minnst á Nauteyri í skrá um jarðir Kristínar Björnsdóttur frá 1458 og var þar sagt að jörðin væri metin á 10 hndr. og iiij kúgildi.[3] Árið 1489 var gerður dómur á Nauteyri um ákæru Jóns bónda Björnssonar til Odds Vigfússonar, sem hafði verið ráðsmaður Jóns gegn tveimur hundruðum í kaup á ári hverju, en Jóni þótti oddur ekki hafa staðið sér ánægjulegan reikningsskap.[4] Næst var minnst á Nauteyri í máldaga kirkjunnar í Vatnsfirði frá 1509 og þar sagði að Kristín Björnsdóttir gaf Vatnsfjarðarkirkju lambseldi á alla þá bæi sem hún átti á Langadalsströnd og var Nauteyri þar á meðal.[5] Einnig var minnst á jörðina í dómi sem gerður var í Æðey árið 1513[6], í úrskurðarbréfi frá 1514 sem úrskurðaði um það hver væri rétti eigandinn að jörðinni Nesi í Grunnavík,[7] og í dómi um framfæri Guðrúnar Árnadóttur frá 1516.[8] Næst var gerður dómur á Nauteyri árið 1543 um framfæri barna Ólafs Jónssonar[9], gefinn var vitnisburður árið 1554 á Nauteyri, Jón Steinsson vitnaði um að hann hafi aldrei heyrt Björn Guðnason geta annarra meina í milli Þorleifs Björnssonar og Ingveldar Helgadóttur en fjórmenningsmeina.[10] Svokallaður marköngladómur var gerður á Nauteyri árið 1567[11] og árið 1569 var fluttur vitnisburður um lýsingu Magnúsar Jónssonar á fullréttisorðum af hálfu Odds Jónssonar til sín á Nauteyrarþingi.[12]

Á Nauteyri var hreppaþingstaður og tengdist hann síðustu galdrabrennunni á Íslandi. Í kringum árið 1682 veiktist Helga Pálsdóttir, kona séra Sigurðar Jónssonar í Holti, og þóttu veikindin líkjast veikindum Helgu Halldórsdóttur í Selárdal sem sannað þótti að hafi verið af völdum galdra. Ekki leið á löngu þar til Sveinn Árnason var grunaður um galdurinn og kærði Sigurður prófastur hann fyrir að hafa búið konu sinni og börnum heilsutjón með galdrasendingum. Árið 1683 var þetta mál rannsakað á Nauteyrarþingi af Magnúsi Jónssyni lögmanni og var Sveini dæmdur tylftareiður. Honum tókst ekki að koma fram eiðnum og var

[2] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 3. bindi, 1947-1950, bls. 704-705
[3] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 5. bindi, 1947-1950, bls. 161
[4] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 6. bindi, 1947-1950, bls. 679
[5] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 8. bindi, 1947-1950, bls. 287
[6] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 8. bindi, 1947-1950, bls. 417
[7] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 8. bindi, 1947-1950, bls. 512-513
[8] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 8. bindi, 1947-1950, bls. 589
[9] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 11. bindi, 1947-1950, bls. 200
[10] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 12. bindi, 1947-1950, bls. 748
[11] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 14. bindi, 1947-1950, bls. 598-599
[12] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 15. bindi, 1947-1950, bls. 259

því brenndur í Arngerðareyrarskógi í Nauteyrarhreppi við Ísafjarðardjúp haustið 1863. Þessi brenna varð síðasta galdrabrennan á Íslandi.[13]

Í Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, sem gerð var fyrir svæðið árið 1710, segir að jarðardýrleiki Nauteyrar var 16 hndr. og tíundaðist jörðin í fjórum tíundum. Landskuld af allri jörðinni var lx álnir og greiddist hún í landaurum heima eftir hlutfalli. Leigukúgildin voru fjögur og greiddust í smjöri heim til landrottins og umboðsmanns innan héraðs. Afrétt var engin, skógur til eldiviðar og kolagerðar var nægur en raftviður var eyddur. Torfrista og stunga var lök en einhver var silungsveiðivon í Langadalsárós, grastekja var lítil og berjataka sæmileg. Túninu var grandað af stórflæði sem bar á það sand og braut af þeim, engjar voru mjög litlar og kvikfé var hætt frir sjávarflæðum. Kirkjuvegur var torsóttur hér, á Tungu og á Rauðamýri og húsum var ekki óhætt fyrir stórviðrum. Heimræði hafði verið notað ef aflavon var góð því lendingin var góð, hún hafði þó verið gagnlaus í mörg ár því fiskurinn hafði ekki gengið svo langt inn fjörðinn. Hluti af jörðinni var kallað Fornanauteyri og var sagt að þar hafi bærinn staðið til forna og hafði verið fluttur þar sem hann stendur nú.[14]

Í jarðatali Johnsens frá 1847 var Nauteyri í bændaeign, dýrleikinn var 16 hndr., landskuldin var 0.100, kúgildin 4 og ábúandi 1 leigjandi.[15]

[13] Kjartan Ólafsson, 2023, bls. 58
[14] Árni Magnússon & Páll Vídalín, 1984, bls. 237-238
[15] J. Johnsen, 1847, bls. 202

4.2 RAUÐAMÝRI

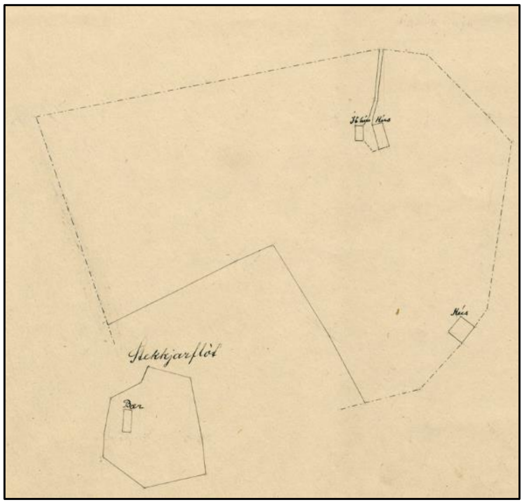

Mynd 3. Túnakort af Rauðamýri og Stekkjarflöt frá árinu 1918.

Minnst var á Rauðamýri í skrá um jarðir Kristínar Björnsdóttur frá 1458 og var jörðin þá metin á 10 hndr. og iiij kúgildi.[16] Þar á eftir var minnst á jörðina í máldaga Kirkjunnar í Vatnsfirði og þar sagði að Kristín hafði gefið Rauðamýri til kirkjunar í Vatnsfirði.[17] Árið 1538 seldi Ari lögmaður Jónsson honum Þorsteini Torfasyni jarðirnar Arngerðareyri og Rauðamýri í Ísafirði.[18]

Í Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, sem gerð var fyrir svæðið um árið 1710, var sagt að jarðardýrleiki væri 10 hndr. og tíundaðist í 4 tíundum. Eigandi að 5 hndr. var Halldór Þorkelsson að bæjum á Snæfjallaströnd og að hinum helmingnum og ábúandi á sínum hlut var Ari Jónsson, ábúandi á parti Halldórs var Jón Jónsson. Landskuld af þessum parti var xl álnir en hafði áður verið l álnir. Landskuldin var greidd í landaurum heima. Leigukúgildi 2 með parti Halddórs, áður 2 ½ og fyrir það 3. Leigur voru greiddar í smjöri heim til landsdrottins. Engar kvaðir voru á jörðinni. Partur Ara byggðist með sömu kostum og voru á parti Halldórs. Afrétt var engin, Ari hafði léð slægjur af sínum hluta til Tungu fyrir óákveðna greiðasemi. Skógur til eldiviðar og kolagerðar var nægur. Torfrista og stunga nýtileg. Grastekja lítil og varla teljandi. Enginu grandaði vatn sem át upp rótina. Hætt er kvikfé fyrir afætudýjum og snjóflóðum. Ekki þótti heyjum og húsum óhætt fyrir stórveðrum. Eitt örnefni skammt frá túninu í úthögum var Skáldkonutún og voru munnmæli um að þar hafi ein kona í fyrndinni haft aðsetur og byggt sér hús. Ekki var talin ástæða að telja þar byggð í jarðabókinni þar sem túnstæðið var ekkert.[19]

[16] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 5. bindi, 1947-1950, bls. 161
[17] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 8. bindi, 1947-1950, bls. 287
[18] Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 10. bindi, 1947-1950, bls. 367
[19] Árni Magnússon & Páll Vídalín, 1984, bls. 236-237

Í jarðatali Johnsen frá 1847 var Rauðamýri í bændaeign, dýrleikinn var 10 hndr., landskuldin var 0.80, kúgildin 4 og ábúendur voru einn leigjandi. Einnig segir í neðanmálsgrein að árið 1805 hafi eyðihjáleigan Skáldkonutún verið notuð til beitarlands.[20]

Á túnakorti af Rauðamýri og Stekkjarflöt frá 1918 var sagt að Rauðamýri væru með 6.36 ha. tún, að húsagrunnar, hlað og vegur væru 846m^2 og að matjurtagarðar væru 190m^2. Stekkjarflöt var sögð með 6200m^2 tún og húsagrunna upp á 99m^2.[21]

4.3 FOSS (STEKKUR)

Lítið er til af heimildum um Foss en í örnefnaskrá sagði að örðu hvoru megin við aldamótin 1900 var þar reist nýbýli, sem varð þó ekki lögbýli heldur hjáleiga frá Rauðamýri. Hjáleigan fékk nafnið Stekkur og var nafninu síðar breytt í Foss. Í örnefnaskrá, sem höfð var eftir Guðvarði Jónssyni frá Rauðamýri, var sagt:

„Stekkur (49) er rétt innan við Hvannadalsábrúna. Þar var fé haft í stekk áður fyrr. Síðar var þarna fólk með fasta búsetu og þá var býlið skírt Foss (50), en þó varð það aldrei lögbýli, heldur hjáleiga frá Rauðamýri. Bærinn var torfbær með timburstafni að framan, stúkaður þvert í tvær íbúðir. Niðri var eitt herbergi með eldavél og föstu borði undir framgafli, uppi var baðstofa með skarsúð. Sama fyrirkomulag var í báðum íbúðum. Áfast íbúðarhúsinu að innanverðu var geymsluhús byggt á sama hátt og bærinn, nema ekki með lofti. Inngangurinn í báðar íbúðir var timburskúr meðfram allri langhliðinni að utanverðu.

Undir klettunum við ána var fjárrétt með grjóthleðsluveggjum.

Síðustu ábúendur á Fossi voru, Guðmundína Ólafsdóttir saumakona sem bjó í norðurendanum, en í suðurenda Jón Erlendur Jónsson og Aðalheiður Soffía Bjarnadóttir. Hús þarna, eru nú öll horfin.“[22]

Ekki er til túnakort af Fossi.

[20] J. Johnsen, 1847, bls. 202
[21] Túnakort - Stekkjarflöt og Rauðamýri - 1918, 2023
[22] Guðvarður Jónsson, 1996, bls. 6

4.4 TUNGA

Ekki var minnst á Tungu í fornbréfasafni.

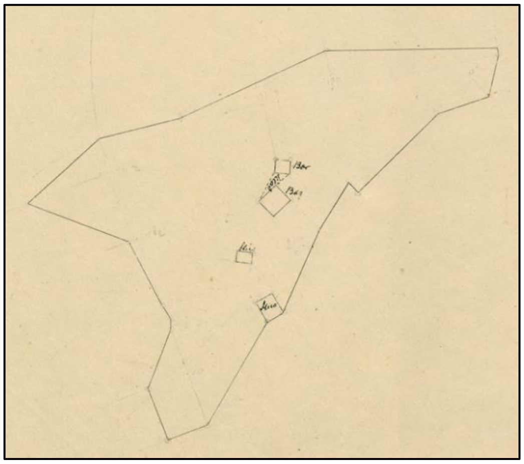
Mynd 4. Túnakort af Tungu frá 1918.

Í Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, sem gerð var fyrir svæðið árið 1710, var sagt um Tungu fyrir Dalamynni að bænhús hafi verið þar að fornu og stóð það enn, en ekki höfðu verið tíðir veittar í manna minnum. Jarðardýrleikinn var 16 hndr. sem tíunduðust fjórum tíundum. Eigandi að hálfri jörðinni var sýslumaðurinn Páll Torfason og eigandi af hinum helmingnum, og ábúandinn, var Þorsteinn Jónsson. Landskuld af parti Páls voru lx álnir sem greiddar voru í landaurum heima. Leigukúgildin voru tvö og voru leigur greiddar í smjöri þangað sem landsdrottin sagði, innan héraðs eða utan, eftir samkomulagi. Afrétt var engin, skógur til kolagerðar og eldiviðar var nægur en raftviður eyddur. Torfrista og stunga var nær engin til að telja og berjalestur var lítill. Túninu var grandað af Hvannadalsá með landbroti sem ájókst árlega. Enginu grandaði Langadalsá með grjóts og sands áburði til stórskaða. Kvikfé var hætt í stórveðrum á vetrum og hafði oft orðið stórskaði af. Húsum var ekki óhætt fyrir stórveðrum, þó hafði þeim ekki orðið meint af. [23]

Í jarðatali Johnsens frá 1847 var sagt að Tunga hafi verið í bændaeign, dýrleikinn var 16 hndrd., dýrleikinn var 0.80, kúgildin 4, og ábúendur voru einn eigandi af hálfri jörðinni. Einnig sagði í neðanmálsgrein að árið 1805 voru eyðihjáleigurnar Gröf og Þórustaðir nýttar til beitar.[24]

Á túnakorti af Tungu frá 1918 var sagt að tún væru 3.3 ha og að húsagrunnar og hlað væru 833m^2.[25]

[23] Árni Magnússon & Páll Vídalín, 1984, bls. 235-236
[24] J. Johnsen, 1847, bls. 202
[25] Túnakort - Tungutún Nauteyrarhr. - 1918, 2023

4.5 GRÖF

Ekki var minnst á Gröf í fornbréfasafni.

Í Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalín, sem gerð var fyrir svæðið árið 1710, var sagt frá Gröf sem fornu eyðibóli í landi Tungu. Þar sáust enn byggingarmerki af tóftarrústum og girðingaleifum. Ekki var talið hægt að byggja þar aftur þar sem túnið var orðið að svaleysumýri. Landið var notað af Tungu til slægna og beitar.[26] Einnig segir í jarðatali Johnsens frá 1847 að eyðihjáleigan Gröf hafi verið nýtt af Tungu til beitar.[27]

4.6 HÁLENDIÐ

Engar heimildir eru til um nokkra byggð, leiðir eða tóftir á hálendinu á austanverðu skráningarsvæðinu. Einu fornminjarnar sem fundust þar var Skriðuvarða, 3121-063, sem hlaðin var af dönskum landmælingamönnum í kringum árið 1910. Í örnefnaskrá sem höfð var eftir Guðvarði Jónssyni, sem ólst upp á Rauðamýri frá fjögurra ára aldri, sagði:

> *„Ofan Efsta-Hjalla er Breiður þar ofa Háabrekka og Hábreið, þetta svæði er að mestu melar með smá gróðurlautum. Ofar Hábreið er Fjalldalur, hann er á milli Þverár og Smáhlíðar, þetta er grasivaxin lægð í hálendið. Neðrihluti Fjalldals heitir Neðri-Fjallteigur og niður við gljúfrin er Neðri-Krókur. Ofar er Efri-Fjallteigur og Efri-Krókur niður við ána. Þvert á Fjalldal liggur klettarani sem heitir Þröskuldur, ofan hans eru Fjalleyrar. Innst í Fjalldal er urðarhjalli sem heitir Skot, þar grenja tófur sig oft í urðinni. Ofan við Skot eru svo Skúfnavötn. Talið er að vötnin beri nafn af háum grastoppum á þúfnakollum við og í vötnunum, sérstaklega eru þessir skúfar áberandi í landslaginu þegar jörð er freðin.*
>
> *Yfir af Fjalldal, rétt ofan við Hvannadalsbrúnina eru Efri-Brandslautir og Brandslautarvatn og þar innaf eru Fossalautir sem teygja sig frá Fossalækjarhlíð og yfir undir Skot, í þeim er Fossalautarvatn.*

[26] Árni Magnússon & Páll Vídalín, 1984, bls. 236
[27] J. Johnsen, 1847, bls. 202

Inn af Fossalautum er Háskriða, ofan við brún Skriðuhlíðar. Háskriða skiptist í tvo hluta, Stóru-Skriðu og Litlu-Skriðu. Á Stóru-Skriðu hlóðu danskir landmælingamenn vörðu sem lengst af hefur mótað fyrir og kallaðist Skriðuvarða.

Innan við HáSkriðu er Slakkahaus fyrir botni Hvannadals, sem áður er getið og ofan hans Slakkavatn. Svæðið á milli Austurmannagils og Hvannadalsár heitir Austurmannagilstunga. Upp á háfjallinu er mikið af vötnum sem fæst bera nöfn, þó eru þrjú stærstu vötnin með nöfn, Hólmavatn, Neðra-Langavatn og Efra-Langavatn. Þessi vötn eru öll á vatnasvæði Austurmannagils.“[28]

Mynd 5. Yfirlitsmynd af austanverðri heiðinni, nær Selárdal, í vettvangsferð sem farin var fyrir annað verk sumarið 2023.

Landslagið á hálendinu er helst grófir melar með litlum grasivöxnum lautum inn á milli og fjölda ónefndra vatna. Engar heimildir eru um leiðir innan skráningasvæðisins og góðar loftmyndir eru til af svæðinu sem voru grandskoðaðar og fundust engin ummerki um leiðir.

Til eru heimildir um hóp manna sem fórst í Austmannagili/Austurmannagili. Þar voru á ferð 18 manns í blindhríð og sagt er að þeir hafi fallið niður snjóhengju ofan í gilið. Heimildum kemur ekki saman um hvaða Austmenn hafi verið þar á ferð hvort þar hafi verið vermenn frá Ströndum sem sóttu gjarnan í verstöðvar við Djúpið, eða hvort hér hafi verið Norðmenn sem gjarnan voru kallaðir Austmenn í íslenskum fornbókmenntum. Heimildunum kemur þó saman um það að ekki er vitað hvað þessi hópur hafi verið að gera á þessu svæði þar sem það er svo langt utan alfaraleiðar.[29]

[28] Guðvarður Jónsson, 1996
[29] Sjá t.d. Guðvarður Jónsson, 1996 & Hjörtur Kristmundsson, 1974

5. HEIMILDASKRÁ

Árni Magnússon & Páll Vídalín. (1984). *Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns. Ísafjarðarsýsla & Strandasýsla* (B. VII). Reykjavík: Sögufélagið.

Atli Rúnarsson. (2023). *Fornleifaskráning í landi Gilsstaða vegna fyrirhugaðrar Kvíslartunguvirkjunar.* 2023: Náttúrustofa Vestfjarða.

Diplomatarium Islandicum - Íslenzkt fornbréfasafn 1-16. bindi. (1947-1950). Reykjavík: Hið íslenzka bókmenntafélag.

Guðrún Kvaran. (20. 7 2001). *Vísindavefurinn*. Sótt frá Hvað er Austmaður?: https://www.visindavefur.is/svar.php?id=1809

Guðvarður Jónsson. (1996). *Örnefni á Rauðamýri, Langadalsströnd, Ísafjarðardjúpi.* Reykjavík: Örnefnastofnun.

Halldór Jónsson. (1937-38). *Rauðamýri.* Reykjavík: Örnefnastofnun.

Hjörtur Kristmundsson. (1974). *Rauðamýri.* Reykjavík: Örnefnastofnun.

J. Johnsen. (1847). *Jarðatal á Íslandi með brauðlýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu.* Kaupmannahöfn: S. Trier.

Jón M. Pétursson. (1974). *Nauteyri.* Reykjavík: Örnefnastofnun.

Kjartan Ólafsson. (29. september 2023). *Safnahúsið á Ísafirði.* Sótt frá Holt: https://www.safnis.is/upload/files/79HoltOnundarfirdi.pdf

Kristján Kristjánsson. (án dags.). *Tunga í Dalamynni.* Reykjavík: Örnefnastofnun.

Landmælingar Íslands. (1913). *Landmælingar Íslands - Söguleg kort.* Sótt frá Ísafjarðarsýsla - Nauteyrarhreppur- og sókn: https://atlas.lmi.is/soguleg_gogn/herforingjarad_frumgogn_myndir/atlaskort_teikningar/JPEG/1913-5-25.jpg

Margrét Hrönn Hallmundsdóttir. (2015). *Fornleifakönnun á þremur svæðum í Nauteyri við Ísafjarðardjúp.* Bolungarvík: Náttúrustofa Vestfjarða.

Sigurður Pálsson. (1937-38). *Nauteyri.* Reykjavík: Örnefnastofnun.

Túnakort - Stekkjarflöt og Rauðamýri - 1918. (28. September 2023). Sótt frá Manntal.is: https://manntal.is/myndir/Tunakort/Isafjardarsysla/Nordur-Isafjardarsysla/Nauteyrarhreppur/Vefmyndir/Nauteyrarhreppur_019.jpg

Túnakort - Tungutún Nauteyrarhr. - 1918. (28. September 2023). Sótt frá Manntal.is: https://manntal.is/myndir/Tunakort/Isafjardarsysla/Nordur-Isafjardarsysla/Nauteyrarhreppur/Vefmyndir/Nauteyrarhreppur_021.jpg

Valdemar Björnsson. (1937-38). *Tunga í Dalamynnum.* Reykjavík: Örnefnastofnun.

5.1 HEIMILDARMENN

Þórður Halldórsson, Laugarholti

6. FORNLEIFASKRÁ

Númer: 3121-001

Sérheiti: Foss

Hlutverk: Híbýli

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349438.2 N: 603239.5

Lengd: 14.7m

Breidd: 10.2m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á miðju túni Foss, um 170m SA við brú sem liggur yfir Hvannadalsá.

Mynd 6. Horft suður yfir rústir Foss.

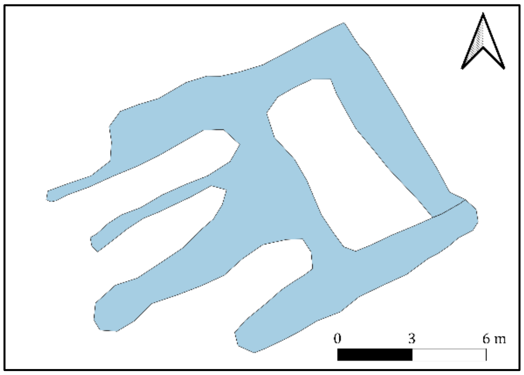

Mynd 7. Uppmæling af bæjartóftum Foss.

Minjalýsing: Foss, tóft úr torfi og grjóti með fjórum hólfum. Enginn sjáanlegur inngangur er í austasta rýmið en hin rýmin eru opin í vestur. Bárujárn er komið undir gras í austasta rýminu. Tóftin er vel gróin og veggjahæð er frá 0.2 – 1.3m og veggjabreidd er að jafnaði um 1.2m.

Númer: 3121-002

Hlutverk: Rétt

Tegund: Hleðsla

Hnit ISN93: A: 349468.5 N: 603131.2

Lengd: 7.2m

Breidd: 5.4m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Undir kletti, um 105m SA við bæjartóftir Foss.

Minjalýsing: Grjóthlaðin lítil rétt með inngang í suður. Réttin er hlaðin upp við klett og nýtir hann sem norður vegg. Farið er að hrynja úr réttinni, þó meira austan megin. Veggjahæð er frá 0.1 – 1m og veggjabreidd er að jafnaði um 0.6m.

Mynd 8. Horft norður yfir rétt 3121-002

Númer: 3121-003

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Niðurgröftur

Hnit ISN93: A: 349449.5 N: 603135.8

Lengd: 9.7m

Breidd: 4.8m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 13m vestan við rétt 3121-002.

Minjalýsing: Niðurgöftur, um 10x5m. Holan er mest um 1.8m djúp en hún jafnast út til vesturs.

Mynd 9. Horft austur yfir niðurgröft 3121-003.

Númer: 3121-004

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349448.4 N: 603164.4

Lengd: 7.2m

Breidd: 3.7m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á litlum grasvöxnum hól um 19m vestan við tóft (3121-005).

Minjalýsing: Tóft úr torfi, finnst ekki fyrir grjóti undir sverði. Inngangur er í vestur. Veggjahæð er frá 0 – 0.3m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m. Töluvert er hrunið innan í hana.

Mynd 10. Horft austur yfir tóft 3121-004.

Mynd 11. Uppmæling af tóft 3121-004.

Númer: 3121-005

Hlutverk: Fjárhús og hlaða

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349469.3 N: 603173.8

Lengd: 15.5m

Breidd: 9m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á hól um 55m SSA við bæjartóftir Foss (3121-001).

Minjalýsing: Tóft út torfi og grjóti. Að minnsta kosti þrjú hólf, mögulega fjárhús, hlaða og heystæði. Nyrsta hólfið er mun illgreinanlegra en restin af tóftinni. Inngangur er í öll rýmin úr vestri. Tóftin virðist að hluta til vera grafin inn í hólinn sem hún stendur á. Veggjahæð er frá 0.3 – 1.1m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m.

Mynd 12. Horft austur yfir tóft 3121-005.

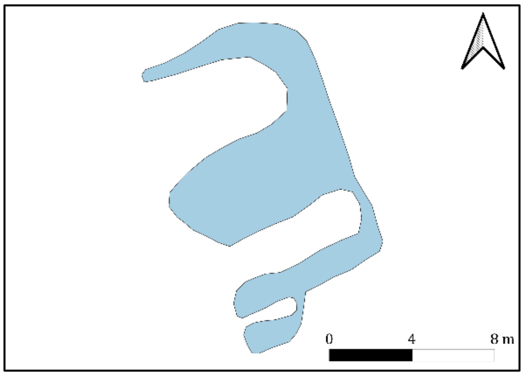

Mynd 13. Uppmæling af tóft 3121-005.

Mynd 14. Horft norður eftir túngarði 3121-006.

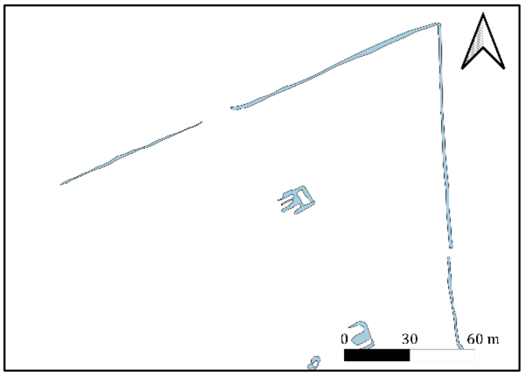

Mynd 15. Uppmæling af túngarðinum sem umlykur Foss.

Númer: 3121-006

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Garðlag

Hnit ISN93: A: 349397.7 N: 603274.52

Lengd: 337m

Breidd: 1m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Túngarðurinn umlykur heimatún Foss.

Minjalýsing: Túngarður úr torfi og grjóti. Garðurinn liggur í NA frá Hvannadalsá í um 190m upp á klett sem liggur yfir túninu og tekur þar skarpa beygju aftur í suður, í um 150m, niður að Hvannadalsáa. Garðurinn er úr torfi næst ánni en verður einungis grjóthlaðinn þegar kemur upp að klettinum og melnum. Torfhlaðni hluti garðsins er á köflum alveg sokkinn ofan í jörðu en sést vel á loftmynd. Slóði liggur yfir túnið hjá Fossi sem sker garðinn á tveimur stöðum. Veggjahæð er frá 0 – 1m og veggjabreidd er að jafnaði um 0.6m.

Númer: 3121-007

Sérheiti: Gröf

Hlutverk: Híbýli

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349302.8 N: 602902.7

Lengd: 22.9m

Breidd: 12.2m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Aftan við hól sunnan við Djúpveginn. Um 100m SA við malarhól sem staðsettur er við veginn.

Mynd 16. Horft í NV yfir bæjartóftir Grafar.

Mynd 17. Uppmæling af bæjartóftum Grafar.

Minjalýsing: Bæjartóftir Grafar. Úr torfi og grjóti og að minnsta kosti fimm rými. Inngangur er í tvö rými úr SA og eitt úr vestri. Inngangur í minni rýmin er illgreinanlegri en virðist verra í norður. Lítið innskot virðist vera í austurvegg tóftarinnar. Veggjahæð er frá 0 – 0.8m og veggjabreidd er um 1.5m þar sem hún er greinanleg.

Mynd 18. Horft SV yfir vörðu 3121-008.

Númer: 3121-008

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 349002.0 N: 602933.8

Lengd: 1.4m

Breidd: 0.8m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á klett á norðurenda Grafarháls. Um 330m SSA við upplýsingaskilti sem stendur við Djúpveginn.

Minjalýsing: Varða, um 1.2m á hæð. Eitthvað hefur hrunið úr henni þar sem grjót úr henni liggur í kring. Varðan er nánast ferhyrnd og jöfn upp.

Mynd 19. Horft NV yfir vörðu 3121-009.

Númer: 3121-009

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 348992.9 N: 603043.6

Lengd: 1.6m

Breidd: 1.4m

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 110m norðan við vörðu 3121-008.

Minjalýsing: Varða, um 1.6m á hæð. Varðan er nokkuð jöfn upp en mjókkar á toppinum. Hún er nokkuð heilleg, ekki er að sjá að eitthvað hafi hrunið úr henni.

Mynd 20. Horft norður yfir vörðu 3121-010

Númer: 3121-010

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 348880.4 N: 603227.5

Lengd: 1.4m

Breidd: 1.3m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á norðanverðum enda Grafarháls. Um 20m sunnan við upplýsingaskilti sem stendur við Djúpveginn.

Minjalýsing: Varða, um 1.5m há og hún mjókkar upp. Suður hlið vörðunar er verr farin. Líklega hafa ferðamenn bætt í vörðuna en töluvert af smásteinum eru á hliðinni sem er verr farin og er ekki að sjá þá annarstaðar á vörðunni.

Númer: 3121-011

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349312.0 N: 602928.2

Lengd: 11.6m

Breidd: 7m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 15m norðan við bæjartóftir Grafar (3121-007).

Minjalýsing: Þrískipt tóft úr torfi og grjóti. Enn sjáanlegar grjóthleðslur í tóftinni. Enginn greinanlegur inngangur í miðjurými tóftarinnar en hin eru opin í SV og NV. Tóftin er vel gróin. Veggjahæð er frá 0.3 – 1m og veggjabreidd er að jafnaði um 1.1m.

Mynd 21. Horft NV yfir tóft 3121-011.

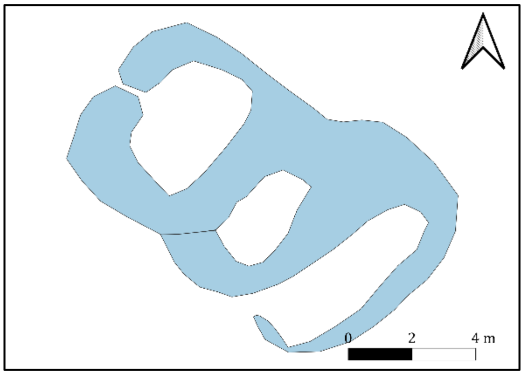

Mynd 22. Uppmæling af tóft 3121-011.

Númer: 3121-012

Sérheiti: Skáldkonutún

Hlutverk: Híbýli

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 349213.6 N: 603566.4

Ástand: Ekki sést til fornleifa

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Mynd 23. Horft í vestur yfir meinta staðsetningu Skáldkonutúns.

Staðhættir: Við tvö sumarhús sem standa við afleggjara vegsins sem liggur frá Snæfjallastrandavegi að Rauðamýri.

Minjalýsing: Meint staðsetning Skáldkonutúns. Í Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns var sagt: „***Skáldkonutún*** *kallast örnefni eitt skamt frá túninu í úthögum og eru munnmæli um að þar hafi ein kona í fyrndinni aðsetur haft og eitt hús uppbygt, sjest og deili til að það muni einhvörn tíma hús eður þvílíkt bygt hafa verið. Ekki má hjer bygð setja, því túnstæði er ekkert.*“[30] Í örnefnaskrá sem höfð var eftir Guðvarði Jónssyni var sagt að Skáldkonutún hafi verið þar sem nú var bensínstöð og tvö sumarhús.[31]

[30] Árni Magnússon & Páll Vídalín, 1984, bls. 237
[31] Guðvarður Jónsson, 1996

Númer: 3121-013

Mynd 24. Horft vestur yfir vörðu 3021-013.

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 349370.9 N: 603680.1

Lengd: 2.4m

Breidd: 1m

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á hamri um 160m NA við sumarhús sem standa við veginn að Rauðamýri.

Minjalýsing: Varð, um 2m há. Varðan er hlaðin ofan á stórt bjarg, hleðslan sjálf er um 1m. Varðan er frekar heilleg.

Númer: 3121-014

Mynd 25. Horft NV eftir leið 3121-014.

Hlutverk: Gata

Tegund: Leið

Hnit ISN93: A: 349348.7 N: 603683.7

Lengd: 300.7

Breidd: 2m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Leiðin liggur yfir tvo hamra sem standa austan við sumarhúsin við veginn að Rauðamýri.

Minjalýsing: Leið sem liggur yfir hamra ofan við sumarhúsin sem standa við veginn að Rauðamýri. Það er lægð í landslaginu á milli hamranna og er leiðin ekki sjáanleg þar á milli. Leiðin er að jafnaði um 2m breið.

Númer: 3121-015

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Grjóthrúga

Hnit ISN93: A: 349335.0 N: 603748.0

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Mynd 26. Horft í vestur yfir hluta af grjóthrúgum 3121-015.

Staðhættir: Á hamri ofan við tvö sumarhús sem standa við veginn að Rauðamýri. Varða 3121-013 og leið 3121-014 eru á sama hamri.

Minjalýsing: 34 grjóthrúgur, mögulega eru þær eftir að leið 3121-014 var rudd. Ekkert sérstakt lag er á grjóthrúgunum og augljóst er að þær eru ekki hlaðnar.

Númer: 3121-016

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 349364.2 N: 603618.1

Lengd: 1m

Breidd: 0.9m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Mynd 27. Horft austur yfir vörðu 3121-016.

Staðhættir: Syðst á hamrinum sem er ofan við tvö sumarhús sem standa við veginn að Rauðamýri. Varða 3121-013, leið 3121-014 og grjóthrúgur 3121-015 standa á sama hamri.

Minjalýsing: Varða, um 0.8m há og aðeins er farið að hrynja úr henni, annars er hún jöfn upp.

Númer: 3121-017

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 349394.7 N: 603529.5

Lengd: 1.7m

Breidd: 1.3m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á smá klettabelti yfir lægð í landslaginu, um 95m sunnan við vörðu 3121-016. Mögulega varðar varðan mógrafir 3121-018.

Minjalýsing: Varða, hrunin, er nú um 0.5m há. Grjót úr vörðunni liggur í kring.

Mynd 28. Horft suður yfir vörðu 3121-017.

Númer: 3121-018

Hlutverk: Mógrafir

Tegund: Niðurgröftur

Hnit ISN93: A: 349408.0 N: 603503.1

Lengd: 30m

Breidd: 6.5m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í lægð í landslaginu í votlendi. Nyrsta mógröfin er um 20m sunnan við vörðu 3121-017.

Minjalýsing: Fimm mis-stórar, mis-langar og mis-djúpar mógrafir. Þær liggja nokkurnvegin í norður-suður.

Mynd 29. Horft vestur yfir mógrafir 3121-018.

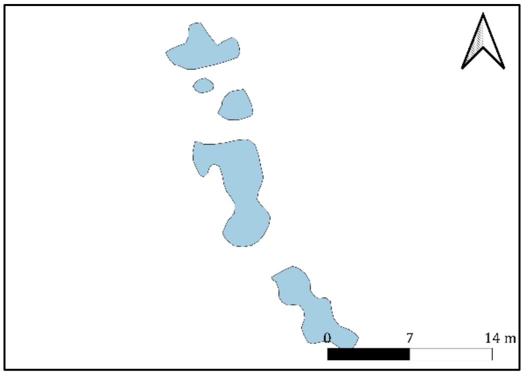

Mynd 30. Uppmæling af mógröfum 3121-018. Norður snýr til vinstri.

Mynd 31. Horft í norður yfir fjárhús 3121-019

Númer: 3121-019

Hlutverk: Fjárhús

Tegund: Steinsteypa

Hnit ISN93: A: 349183.9 N: 603885.8

Lengd:

Breidd:

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Fjárhúsið stendur við veginn sem liggur upp að Rauðamýri, í suðurhluta heimatúnsins.

Mynd 32. Horft í vestur yfir fjárhús 3121-019.

Minjalýsing: Steinsteypt fjárhús. Í örnefnaskrá sem höfð var eftir Guðvarði Jónssyni segir: „*Fjárhús byggði Halldór úr steinsteypu 1910, upp við túngarðinni innst á Ærhólsflöt. Mölin í steypuna var mulin úr grjóti með sleggju.*"[32] Fjárhúsið er úr malarblandaðri steinsteypu. Norður veggir eru heillegastir, ekki var innangengt í vestarar rýmið vegna hruns. Veggir eru um 0.4m þykkir. Gluggi og op eru sjáanleg á norðurvegg og hurð er úr austara rými yfir í það vestra. Húsið er talsvert hrunið.

[32] Guðvarður Jónsson, 1996

Númer: 3121-020

Hlutverk: Gerði

Tegund: Hleðsla

Hnit ISN93: A: 349193.8 N: 603879.8

Lengd: 10.5m

Breidd: 7.5m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Við austurhlið fjárhúss 3121-019.

Minjalýsing: Grjóthlaðið gerði, hlaðið upp við austurhlið fjárhúss 3121-019. Gerðið er opið í SV. Veggjahæð er frá 0.3-0.9m og veggjabreidd er að jafnaði 0.5m.

Mynd 33. Horft í norður yfir gerði 3121-020.

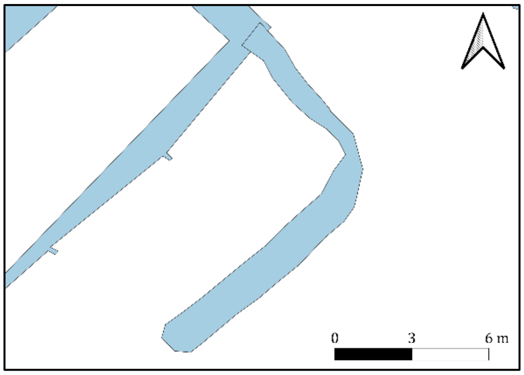

Mynd 34. Uppmæling af gerði 3121-020 og hluti af fjárhúsi 3121-019.

Númer: 3121-021

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Garðlag

Hnit ISN93: A: 349118.2 N: 603841.6

Lengd: 340.5m

Breidd: 0.5m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Garðlagið liggur meðfram veginum að Rauðamýri við austanvert heimatúnið.

Mynd 35. Horft NA eftir túngarði 3121-021.

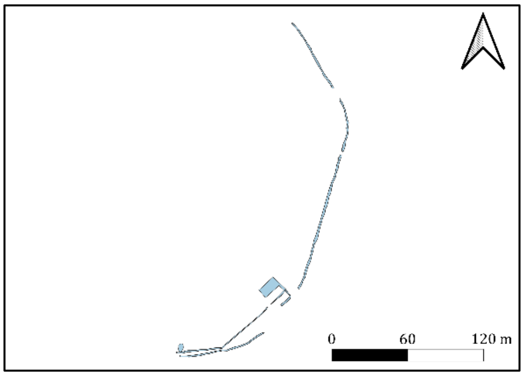

Mynd 36. Uppmæling af túngarði 3121-021.

Minjalýsing: Grjóthlaðinn túngarður. Garðlagið liggur í SV frá fjárhúsi 3121-019 og í norður frá því. SV megin stoppar garðlagið við fall í landslaginu og norðan megin gegnur það áfram þar til það hverfur undir gróður. Í örnefnaskrá er talað um að garðlagið hafi á norður hlið verið úr torfi og girðingastaurar stóðu úr því, þar til garðurinn var sléttaður og girðingu komið fyrir í staðinn.[33] Veggjahæð er frá 0 – 0.3m og veggjabreidd er að jafnaði um 0.5m.

[33] Guðvarður Jónsson, 1996

Mynd 37. Horft suður yfir grjóthrúgu 3121-022.

Númer: 3121-022

Hlutverk: Túnahreinsun

Tegund: Steinalögn

Hnit ISN93: A: 349112.2 N: 603843.2

Lengd: 6.5m

Breidd: 3.7m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Við vestur enda túngarðs 3121-021.

Minjalýsing: Grjóthrúga eftir túnahreinsun. Liggur við vestur enda túngarðs 3121-021. Hrúgan er um 6.5x4m og um 0.4m há.

Mynd 38. Horft vestur eftir túngarði 3121-023.

Númer: 3121-023

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Garðlag

Hnit ISN93: A: 349116.8 N: 603838.2

Lengd: 70m

Breidd: 1m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Sunnan við vestur enda túngarðs 3121-021.

Minjalýsing: Leifar af eldri túngarði sem liggur utan við túngarð 3121-021. Garðlagið er grjóthlaðið með malarkjarna. Hverfur alveg undir gras á köflum og hefur verið rutt í burt þar sem vegurinn að Rauðamýri liggur. Veggjahæð er frá 0 – 0.3m og veggjabreidd að jafnaði um 1m.

Númer: 3121-024

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 348288.4 N: 605128.6

Lengd: 1.3m

Breidd: 0.8m

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á klett um 80m vestan við brúna yfir Þverá.

Minjalýsing: Varða um 1.4m há, mjókkar lítillega efst. Aðeins hefur hrunið úr henni, smá af grjóti úr henni liggur í kring.

Mynd 39. Horft suður yfir vörðu 3121-024.

Númer: 3121-025

Hlutverk: Sel

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 348645.0 N: 605550.9

Lengd: 17.9m

Breidd: 7.2m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á grasivöxnu svæði í hlíð Nauteyrarfjalls, um 560m austan við veg og um 260m norðan við Þveránna.

Minjalýsing: Aðaltóft sels í fjallshlíð Nauteyrar-fjalls. Að minnsta kosti fjögur hólf með aðalinngang í

Mynd 40. Horft í austur yfir sel 3121-025.

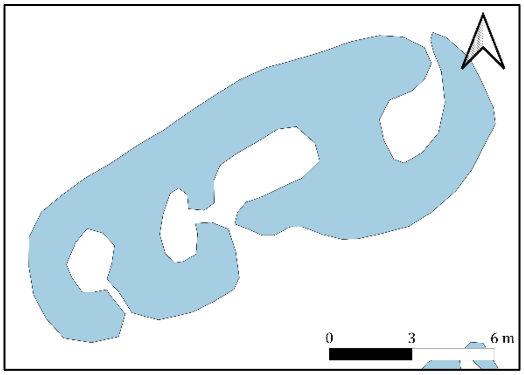

Mynd 41. Uppmæling af seli 3121-025.

suður. Tóftin er úr torfi og grjóti en ytri veggir eru mun illgreinanlegri vegna hruns, að innanverðu eru veggir vel greinanlegir. Veggjahæð er 0 – 1m og veggjabreidd er að jafnaði 1.5m.

Númer: 3121-026

Hlutverk: Sel

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 348652.6 N: 605541.0

Lengd: 7m

Breidd: 4.5m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 5m SA við selja tóft 3121-025.

Minjalýsing: Tóft sem tilheyrir seli. Smá niðurgrafin og veggir illgreinanlegir. Veggjahæð er frá 0 – 0.2m og veggjabreidd þar sem hún er greinanleg er um 1m. Inngangur virðist vera á norður vegg.

Mynd 42. Horft í vestur yfir 3121-026.

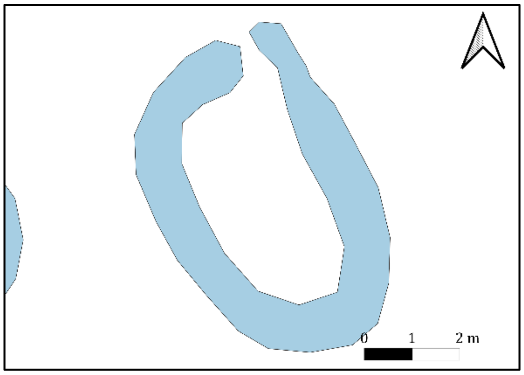

Mynd 43. Uppmæling af tóft 3121-026.

Mynd 44. Horft NV yfir þúst 3121-027.

Númer: 3121-027

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 348644.8 N: 605540.8

Lengd: 6m

Breidd: 4.6m

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 4m sunnan við selja tóft 3121-025.

Minjalýsing: Grasivaxinn ójafn hóll beint fyrir framan seljatóft 3121-025. Mögulega mótar fyrir einhverjum veggjum en þeir eru þá ekki greinilegir. Hóllnn er um 0.2m hár þar sem hann er hæstur.

Númer: 3121-028

Hlutverk: Mógrafir

Tegund: Niðurgröftur

Hnit ISN93: A: 348904.8 N: 604604.4

Lengd: 55.8m

Breidd: 35m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í votlendi undir klettabelti um 300m austan við Snæfjallastrandarveginn.

Minjalýsing: Fjórar mógrafir, allar mis stórar. Stærsta mógröfin er um 45 x 30m. Vatn í mörgum þeirra.

Mynd 45. Horft suður yfir hluta af mógröfum 3121-028.

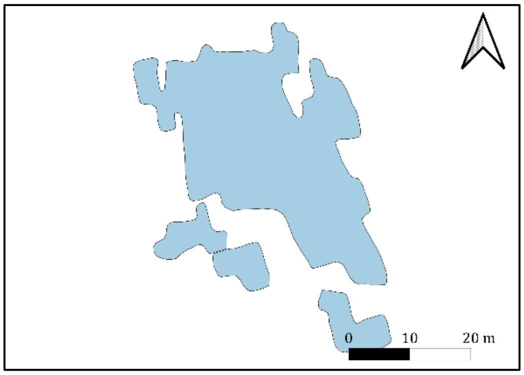

Mynd 46. Uppmæling af mógröfum 3121-028.

Númer: 3121-029

Hlutverk: Vegur

Tegund: Gata

Hnit ISN93: A: 348781.6 N: 604264.4

Lengd: 486m

Breidd:

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Tveir kaflar af gamla veginum liggja við hlið Snæfjallastrandarvegar.

Minjalýsing: Í örnefnaskrá sem höfð var eftir Hirti Kristmundssyni var sagt frá því að Halldór Jónsson, sem kom að Rauðamýri 1880 hafi gert veg um svæðið sem hafi verið notaður þar til Snæfjallastrandavegurinn var lagður.

Mynd 47. Horft NV eftir vegi 3121-029.

Númer: 3121-030

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 349868.9 N: 603550.5

Lengd: 1.1m

Breidd: 0.9m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á klett í norðanverðu mynni Hvannadals. Um 180m norðan við gám sem stendur við slóða sem liggur inn norðan verðan dalinn.

Minjalýsing: Varða, um 1.5m há, hringlótt og nokkuð jöfn upp. Varðan er mjög heilleg.

Mynd 48. Horft austur yfir vörðu 3121-030.

Númer: 3121-031

Mynd 49. Horft SA yfir brú 3121-031.

Hlutverk: Brú

Tegund: Steinsteypa

Hnit ISN93: A: 349936.9 N: 603332.63

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Brúin hefur þverað Hvannadalsá og er um 155m NA við bæjarrústir Tungu 3121-053.

Minjalýsing: Steinsteyptir stöplar af brú, farið að kvarnast og brotna úr þeim og járnkaplar liggja beggjavegna við hana.

Númer: 3121-032

Mynd 50. Horft NA yfir vörðu 3121-032.

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 350104.6 N: 603416.2

Lengd: 1.3m

Breidd: 1.1m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í norðanverðum Hvannadal, um 30m norðan við slóða sem liggur inn dalinn og um 190m ANA við brú 3121-031.

Minjalýsing: Varða, um 0.3m há. Töluvert er hrunið úr henni en hún hefur varla verið mikið hærri. Norður hlið vörðunar er verr farin.

Númer: 3121-033

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 350260.3 N: 603335.0

Lengd: 1.7m

Breidd: 1.1m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á smá klett fast norðan við slóða sem liggur inn norðanverðan Hvannadal. Um 180m SA við vörðu 3121-032.

Minjalýsing: Varða, bara botninn eftir. Varðan er varla 0.1m há, liggur grjót úr henni í kringum hana undir mosa.

Mynd 51. Horft suður yfir vörðu 3121-033.

Númer: 3121-034

Sérheiti: Rjóðrarsel

Hlutverk: Sel

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 350255.9 N: 603409.2

Lengd: 13.5m

Breidd: 5m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í fjallshlíðinni í norðan verðum Hvannadal, um 75m norðan við vörðu 3121-033.

Mynd 52. Horft norður yfir Rjóðrarsel 3121-034.

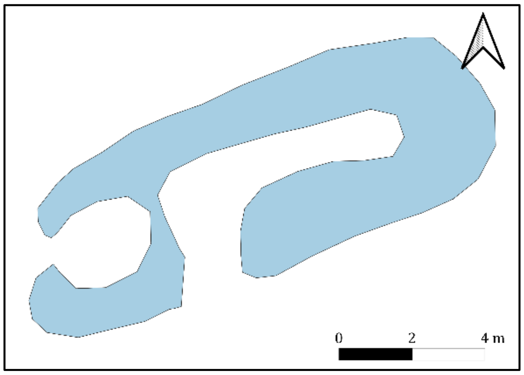

Mynd 53. Uppmæling af Rjóðrarseli 3121-034.

Minjalýsing: Tvískipt selja tóft með inngang í suður og vestur. Úr torfi og grjóti og er töluvert sigin. Veggjahæð er frá 0.1 – 0.3m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m.

Númer: 3121-035

Hlutverk: Sel

Tegund: Þúst

Hnit ISN93: A: 350260.1 N: 603448.8

Lengd: 8m

Breidd: 6.1m

Ástand: Illgreinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í fjallshlíðinni í norðanverðu Hvannadal. Um 30m norðan við seljatóft 3121-034.

Minjalýsing: Grasigróin þúst skammt frá 3121-034. Möguleg rúst frá selinu, stendur mjög úr í landslaginu. Mótar fyrir mögulegum hleðslum en þær eru þó ekki greinanlegar.

Mynd 54. Horft í NV yfir þúst 3121-035.

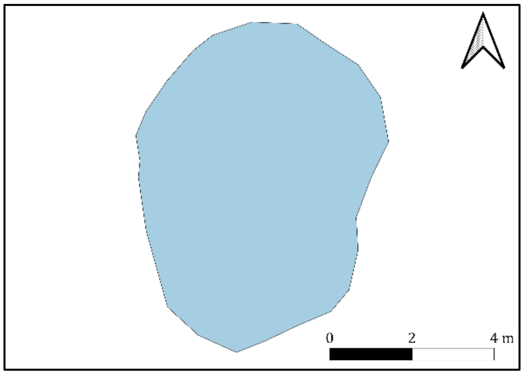

Mynd 55. Uppmæling af þúst 3121-035.

Númer: 3121-036

Mynd 56. Horft vestur yfir vörðu 3121-036.

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 350552.5 N: 603222.9

Lengd: 1m

Breidd: 0.5m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á smá hæð alveg við slóða í norðanverðum Hvannadal, um 310m ASA við vörðu 3121-033.

Minjalýsing: Varða, alveg hrunin. Varðan er nú um 0.2m há. Grjót úr henni liggur í kring.

Númer: 3121-037

Mynd 57. Horft NV yfir skýli 3121-037.

Hlutverk: Skýli

Tegund: Hleðsla

Hnit ISN93: A: 350545.2 N: 603265.5

Lengd: 2.5m

Breidd: 2.7m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í norðanverði fjallshlíð Hvannadalar. Um 40m norðan við vörðu 3121-036.

Minjalýsing: Grjóthlaðið skýli, opið í SV. Austur veggurinn, sá sem snýr inn dalinn, er alveg hruninn en annars er það í góðu standi. Veggjahæð er frá 0.1 – 1.3m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m.

Númer: 3121-038

Hlutverk: Sel?

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 351731.1 N: 601957.8

Lengd: 17.8m

Breidd: 8.4m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Mynd 58. Horft NA yfir tóft 3121-038.

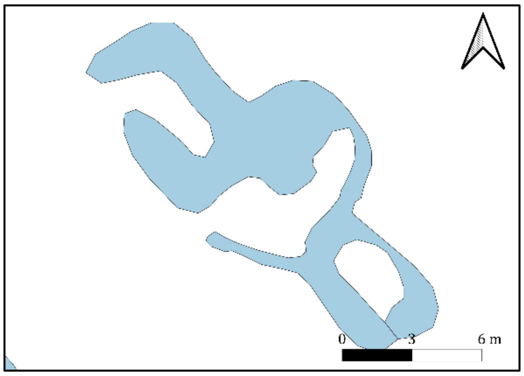

Mynd 59. Uppmæling af tóft 3121-038.

Staðhættir: Á svonefndu Fornatúni sem staðsett er upp og fram af Finnbogamýrum. Fornatún er flatt graslendi í sunnanverðum Hvannadal fyrir honum miðjum.

Minjalýsing: Líkleg selja tóft með fjögur rými, úr torfi og grjóti. Sjáanlegir inngangar eru í vestur. Ekki er sjáanlegur inngangur í syðsta rýmið. Tóftin er vel sokkin og gróin, gæti verið frekar forn. Veggjahæð er frá 0.1 – 0.4m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m.

Í örnefnaskrá, sem höfð var eftir Valdemar Björnssyni, segir: „*Upp og fram af Finnbogamýrum er svo nefnt Fornatún. Þar eru töluverðar tótta rústir og telja margir að býli hafi þar verið fyrr á tíð.*“[34] Í annarri örnefnaskrá, sem höfð var eftir Kristján Kristjánssyni, var sagt að þarna væri örnefnið „*Sel; þar sést fyrir talsverði byggingu.*“[35] Staðsetning tóftanna ýtir undir þá kenningu að hér sé um að ræða sel frekar en býli, en tóftirnar eru staðsettar frekar langt inn í dalnum og landrými er ekki mikið.

[34] Valdemar Björnsson, 1937-38
[35] Kristján Kristjánsson

Númer: 3121-039

Hlutverk: Sel?

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 351716.0 N: 601961.7

Lengd: 5.9m

Breidd: 4m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á svonefndu Fornatúni sem staðsett er upp og fram af Finnbogamýrum. Fornatún er flatt graslendi í sunnanverðum Hvannadal fyrir honum miðjum.

Mynd 60. Horft SA yfir tóft 3121-039.

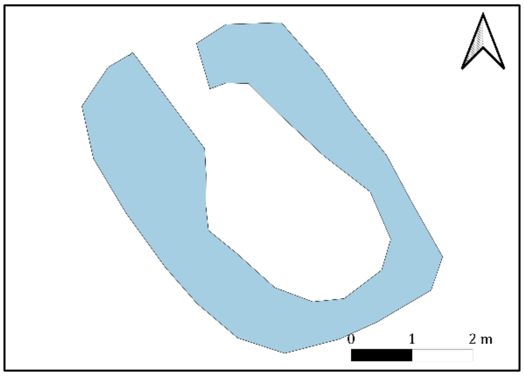

Mynd 61. Uppmæling af tóft 3121-039.

Minjalýsing: Tóft úr torfi og grjóti með inngang í norðri. Tóftin er vel sigin og grasi gróin. Veggjahæð er frá 0 – 0.2m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m. Tóftin tengist mögulegri selja tóft 3121-038.

Númer: 3121-040

Hlutverk: Sel?

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 351721.8 N: 601945.6

Lengd: 8.9m

Breidd: 4.8m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á svonefndu Fornatúni sem staðsett er upp og fram af Finnbogamýrum. Fornatún er flatt graslendi í sunnanverðum Hvannadal fyrir honum miðjum.

Mynd 62. Horft suður yfir tóft 3121-040.

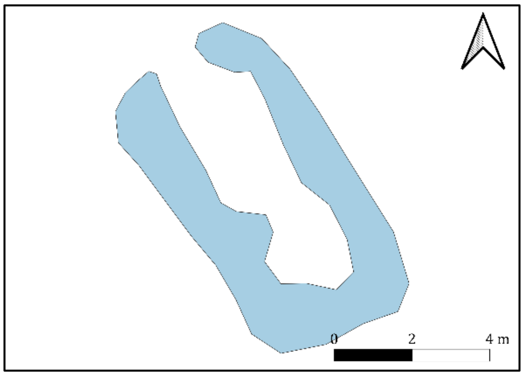

Mynd 63. Uppmæling af tóft 3121-040.

Minjalýsing: Tóft úr torfi og grjóti, inngangur í NV. Mögulega eru tvö hólf á tóftinni en hún er töluvert sigin og gróin, þó lítur út fyrir að vera annað hólf aftast í rústinni . Veggjahæð er frá 0.2 – 0.3m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m.

Númer: 3121-041

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 350544.1 N: 603067.0

Lengd: 1.5m

Breidd: 1m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á klöpp um 700m austan við bæjartóftir Tungu 3121-053 og um 20m sunnan við slóða sem gengur inn sunnanverðan Hvannadalinn.

Minjalýsing: Varða, hrunin og er nú um 0.8m há. Grjót úr vörðunni liggur í kring.

Mynd 64. Horft norður yfir vörðu 3121-041.

Númer: 3121-042

Hlutverk: Gerði

Tegund: Hleðsla

Hnit ISN93: A: 349734.9 N: 603141.8

Lengd: 13.8m

Breidd: 6.8m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á vestan verðu heima túni Tungu þar sem vegslóði kemur upp úr Lágadalsá.. Um 120m vestan við bæjartóftir Tungu 3121-053.

Minjalýsing: Torfhlaðið gerði, undirhleðsla undir girðingu sem enn stendur að hluta. Opið í norður. Veggjahæð er frá 0 – 0.3m og veggjabreidd er að jafnaði 0.5m.

Mynd 65. Horft suður yfir gerði 3121-042.

Númer: 3121-043

Hlutverk: Vörslugarður

Tegund: Garðlag

Hnit ISN93: A: 349731.8 N: 603156.7

Lengd: 117.5m

Breidd: 1m

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rof

Staðhættir: Vörslugarðurinn umlykur gerði 3121-042 og er rofinn af vegslóða sem kemur upp úr Lágadalsá.

Minjalýsing: Vörslugarður utan um gerði 3121-042. Garðlagið er rofið af vegslóðanum sem kemur upp úr Lágadalsá. Garðlagið er mun verr greinanlegt sunnan við vegslóðan en er þó sjáanlegt. Veggjahæð er frá 0 – 0.4m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m.

Mynd 66. Horft austur yfir vörslugarð 3121-043.

Mynd 67. Uppmæling af vörslugarði 3121-043 og gerði 3121-042.

Mynd 68. Horft suður yfir grjóthrúgu 3121-044.

Númer: 3121-044

Hlutverk: Túnahreinsun

Tegund: Steinalögn

Hnit ISN93: A: 349787.5 N: 603075.9

Lengd: 3.1m

Breidd: 2.7m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á suðvestanverðu heimatúni Tungu. Um 50m SA við suðurhlið vörslugarðs 3121-043.

Minjalýsing: Grjóthrúga eftir túnahreinsun. Brotajárn er í henni. Hrúgan er um 0.6m há þar sem hún er hæst og um 3x3m að stærð.

Númer: 3121-045

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349796.4 N: 603074.6

Lengd: 9.8m

Breidd: 6m

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á suðvestanverðu heimatúni Tungu, um 6m austan við grjóthrúgu 3121-044.

Minjalýsing: Tóft úr torfi, finnst mögulega fyrir grjóti undir sverði. Að minnsta kosti þrjú rými, vestur rýmið virðist opið í vestur á meðan suður rými er með inngang í suður og þaðan er innangengt í nyrsta rými. Tóftin er vel gróin og töluvert sokkin. Veggjahæð er frá 0 – 0.2m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m.

Mynd 69. Horft norður yfir tóft 3121-045.

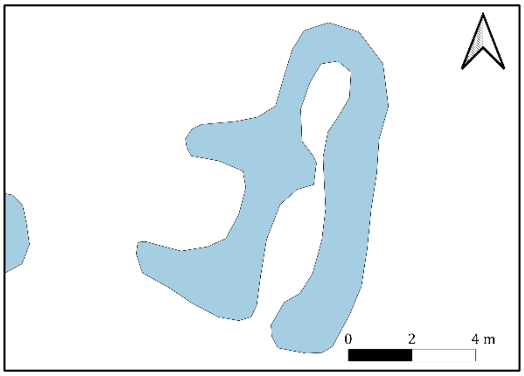

Mynd 70. Uppmæling af tóft 3121-045.

Númer: 3121-046

Mynd 71. Horft norður yfir matjurtagarð 3121-046.

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Jarðræktarsvæði

Hnit ISN93: A: 349872.3 N: 603006.3

Lengd: 10.6m

Breidd: 9.6m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í brekkunni um 40m SA við SV enda túngarðs Tungu 3121-050.

Minjalýsing: Matjurtagarður, hlaðið í kringum hann með grjóti. Gras er farið að vaxa yfir hleðsluna. Stórgrýti er nýtt í hleðsluna, veggjahæð er frá 0 – 1m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m.

Númer: 3121-047

Mynd 72. Horft suður yfir tóft 3121-047.

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349924.1 N: 603003.5

Lengd: 3.4m

Breidd: 3.2m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í hlíðinni um 45m austan við matjurtagarð 3121-046.

Minjalýsing: Tóft úr torfi og grjóti, sést enn í hleðslur. Tóftin virðist vera opin í vestur. Búið er að byggja kofa yfir tóftina sem hefur svo fallið í vestur. Veggjahæð er frá 0.3 – 0.7m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m.

Númer: 3121-048

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349914.9 N: 603081.2

Lengd: 10.5m

Breidd: 6.4m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í hlíðinni sunnan við miðjan túngarð Tungu. Um 80m norðan við tóft 3121-047.

Minjalýsing: Tvískipt grjóthlaðin tóft, mögulega gerði. Farin að hverfa undir gras á köflum. Milliveggurinn er töluvert hruninn og siginn. Veggjahæð er frá 0 – 0.8m og veggjabreidd er um 1m.

Mynd 73. Horft suður yfir tóft 3121-048.

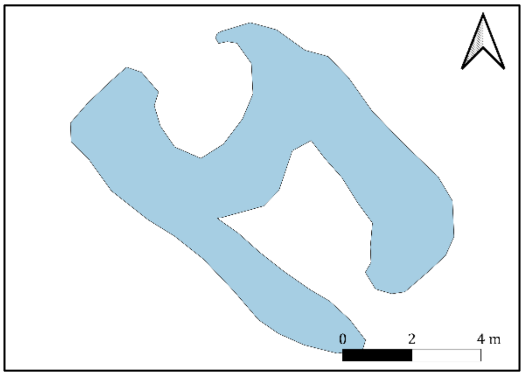

Mynd 74. Uppmæling af tóft 3121-048.

Númer: 3121-049

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349918.8 N: 603106.7

Lengd: 4m

Breidd: 2.5m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Rof

Mynd 75. Horft SA yfir tóft 3121-049.

Staðhættir: Áföst túngarði Tungu 3121-050, um 20m norðan við tóft 3121-048.

Minjalýsing: Lítil tóft úr torfi og grjóti, áföst túngarði 3121-050 og notar hann sem suður vegg. Tóftin er líklega einhverskonar geymsla. Veggjahæð er frá 0.1 – 0.3m og veggjabreidd er að jafnaði um 0.5m.

Númer: 3121-050

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Garðlag

Hnit ISN93: A: 349913.9 N: 603102.0

Lengd: 216.4m

Breidd: 1m

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Að hluta

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Túngarðurinn liggur um suður og austur hliðar heimatúns Tungu.

Minjalýsing: Túngarður, liggur um suður og austur hliðar heimatúns Tungu. Túngarðurinn er rofinn á köflum og hluti hans hefur verið fjarlægður þegar skurður var gerður við heimatúnið. Veggjahæð er frá 0 – 0.5m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m.

Mynd 76. Horft í SV eftir túngarði 3121-050.

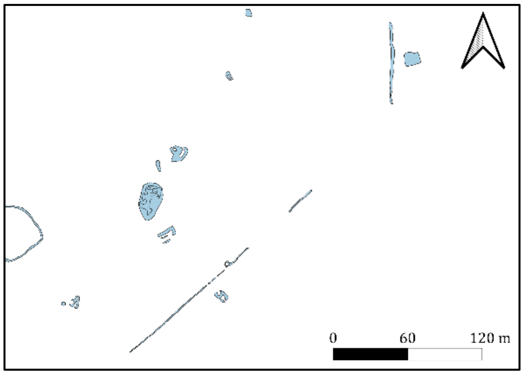

Mynd 77. Uppmæling af túngarði 3121-050 og hluta af tóftum á heimatúni Tungu.

Númer: 3121-051

Hlutverk: Fjárhús

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349871.6 N: 603131.1

Lengd: 14.2m

Breidd: 8.8m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 20m SA við bæjartóftir Tungu 3121-053. Tóftirnar standa á hæð í heimatúni Tungu.

Minjalýsing: Fjárhús, mögulega hefur hluti tóftarinnar verið rifinn þar sem það virðist vanta í suðurhlið hennar. Bárujárni hefur verið komið fyrir við enda norðurveggs. Veggjahæð er frá 0 – 0.5m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m.

Mynd 78. Horft norður yfir fjárhús 3121-051.

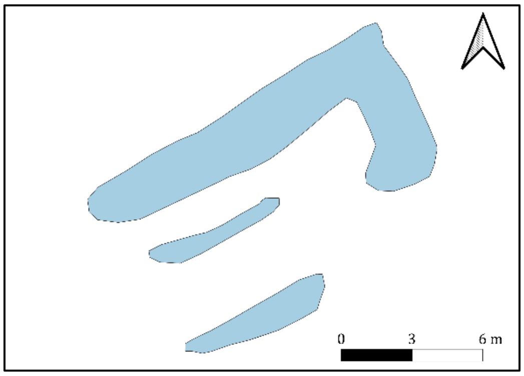

Mynd 79. Uppmæling af fjárhúsi 3121-051.

Mynd 80. Horft austur yfir bæjarhól 3121-052.

Númer: 3121-052

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Hóll

Hnit ISN93: A: 349850.5 N: 603167.1

Lengd: 30.5m

Breidd: 17.4m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á miðju heimatúni Tungu.

Minjalýsing: Bæjarhóll Tungu, u.þ.b. 30 x 20m af stærð. Bærinn stendur á náttúrulegu hæðardragi þannig erfitt er að segja til um raunhæð hólsins.

Mynd 81. Horft suður yfir bæjartóftir Tungu.

Mynd 82. Uppmæling af bæjartóftum Tungu og bæjarhólnum.

Númer: 3121-053

Sérheiti: Tunga

Hlutverk: Híbýli

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349857.7 N: 603162.1

Lengd: 23.7m

Breidd: 13.7m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á hæð á miðju heimatúni Tungu.

Minjalýsing: Bæjarhús Tungu, úr torfi og grjóti. A.m.k. fimm rými en suður hlið tóftarinnar er verr farin en restin. Veggjahæð er frá 0.3 – 1.2m og veggjabreidd er að jafnaði um 1.2m.

Númer: 3121-054

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Steinalögn/grjóthrúga

Hnit ISN93: A: 349863.3 N: 603185.9

Lengd: 9m

Breidd: 2.8m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Um 10m norðan við bæjarhól 3121-052.

Minjalýsing: Grjóthrúga sem komið hefur verið fyrir við hól um 10m norðan við bæjartóftir Tungu.

Mynd 83. Horft austur yfir grjóthrúgu 3121-054.

Númer: 3121-055

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349882.2 N: 603198.4

Lengd: 14.2m

Breidd: 13.3m

Ástand: Greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Efst á grasivöxnum hól um 10m austan við grjóthrúgu 3121-054.

Minjalýsing: Tóft, birtist í raun bara sem dæld í landslaginu. Tóftin er töluvert sokkin og virðist vera

Mynd 84. Horft norður yfir tóft 3121-055.

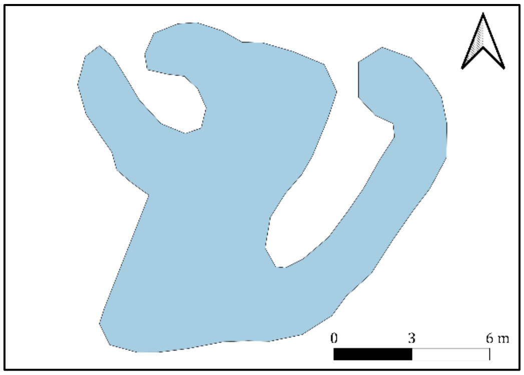

Mynd 85. Uppmæling af tóft 3121-055.

töluvert forn. Tóftin virðist hafa tvö rými. Veggjahæð er frá 0 – 0.1m og veggjabreidd er að jafnaði 1.5m.

Númer: 3121-056

Mynd 86. Horft austur yfir matjurtagarð 3121-056.

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Jarðræktarsvæði

Hnit ISN93: A: 350064.9 N: 603270.7

Lengd: 10.5m

Breidd: 12m

Ástand: Vel greinanlegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í brekku austan við norður enda túngarðs 3121-050, um 30m SA við þar sem vegslóði rýfur túngarðinn.

Minjalýsing: Matjurtagarður, sléttað svæði í brekku, aðeins niðurgrafið, við norður enda túngarðs 3121-050. Það er ekki hlaðið utan um matjurtagarðinn.

Mynd 87. Varða 3121-057 er innan rauða hringsins.

Númer: 3121-057

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 351756.2 N: 602103.0

Lengd: 2.1m

Breidd: 1.4m

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í norðanverðum Hvannadal, um 140m norðan við mögulegar seljatófti 3121-038, hinum meginn við Hvannadalsá.

Minjalýsing: Varða, hringlótt um 1.6m há og mjókkar lítillega upp. Mjög heilleg. Myndavél skrásetjara varð rafmagnslaus vegna kulda þannig ekki náðist mynd af vörðunni, en hún sést vel á loftmynd.

Mynd 88. Varða 3121-058 er innan rauða hringsins.

Númer: 3121-058

Hlutverk: Kennimark

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 351708.9 N: 602166.0

Lengd: 1.3m

Breidd: 1.3m

Ástand: Heillegar fornleifar

Horfin: Nei

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Í norðanverðum Hvannadal um 80m NV við vörðu 3121-057.

Minjalýsing: Ferhyrnd varða, um 1.7m há, jöfn upp og mjög heilleg. Myndavél skrásetjara varð rafmagnslaus vegna kulda þannig ekki náðist mynd af vörðunni, en hún sést vel á loftmynd.

Númer: 3121-059
Sérheiti: Stekkjarflöt
Hlutverk: Híbýli
Tegund: Heimild
Hnit ISN93: A: 348881.2 N: 603839.5
Ástand: Sést ekki til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Hættumat: Engin hætta
Hættuorsök:
Staðhættir: Stekkjarflöt var staðsett á vestanverðu heimatúni Rauðamýri.

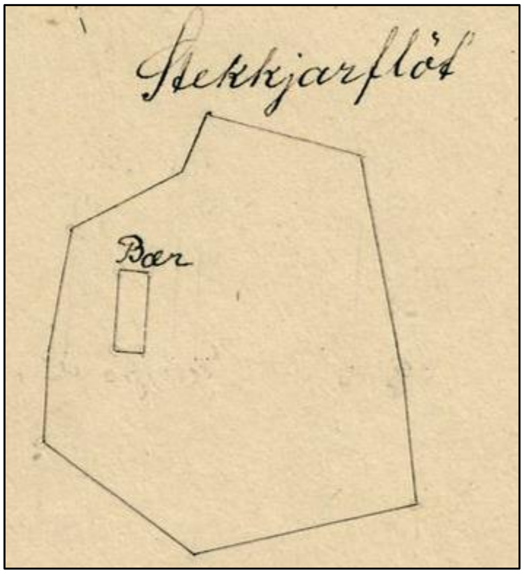

Mynd 89. Stekkjarflöt merkt inn á túnakort frá 1918.

Minjalýsing: Á túnakorti af Rauðamýri frá 1918 var hjáleigan Stekkjarflöt merkt á þessari staðsetningu. Ekki sést til fornleifa vegna túnasléttunar.

Númer: 3121-060
Hlutverk: Matjurtagarður
Tegund: Heimild
Hnit ISN93: A: 348723.1 N: 603965.1
Ástand: Sést ekki til fornleifa
Horfin: Já
Friðlýst: Nei
Hættumat: Engin hætta
Hættuorsök:

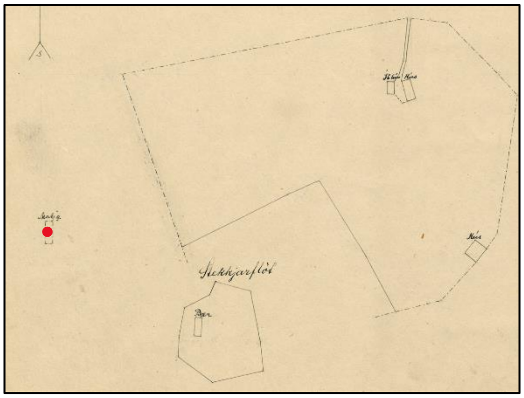

Mynd 90. Matjurtagarðurinn merktur með rauðum punkt á túnakort af Rauðamýri frá 1918.

Staðhættir: Matjurtagarðurinn var staðsettur í vesturenda sléttaðs túns Rauðamýri.
Minjalýsing: Á túnakorti af Rauðamýri frá 1918 var matjurtagarður merktur á þessari staðsetningu. Ekki sést til matjurtagarðsins vegna túnasléttunar.

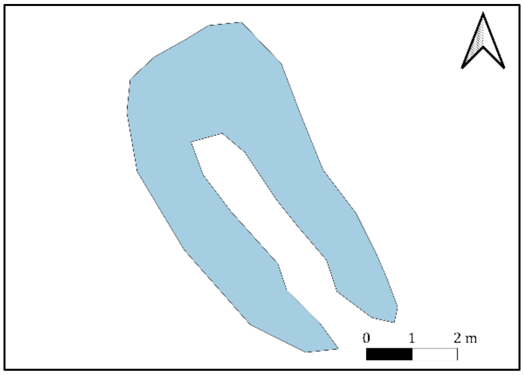

Mynd 91. Uppmæling af tóft 3121-061.

Númer: 3121-061

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Hnit ISN93: A: 349920.0 N: 603259.1

Lengd: 7.5m

Breidd: 3.7m

Ástand: Illgreinanleg

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Á smá hæð í heimatúni Tungu, um 65m norðan við tóft 3121-055.

Minjalýsing: Illgreinanleg tóft úr torfi og grjóti. Tóftin fannst ekki á vettvangi en er vel greinanleg á loftmynd og var mæld eftir henni. Tóftin virðist hafa eitt rými og vera opin í SA.

Númer: 3121-062

Sérheiti: Austmannagil/Austurmannagil

Hlutverk: Þjóðtrú

Tegund: Heimild

Hnit ISN93: A: 355522.3 N: 599214.2

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Staðhættir: Austmannagil/Austurmannagil er staðsett innst í Hvannadal.

Minjalýsing: Frásagnir eru um að nafnið Austurmannagil sé til komið vegna þess að 18 Austmenn hafi fallið í gilið með snjóhengju og farist. Heimildum ber ekki saman um hverjir þessi Austmenn voru eða hvað þeir voru að gera svo langt utan alfaraleiðar á þessum tíma árs. Í örnefnaskrá sem höfð var eftir Halldóri Jónssyni var sagt að sumir héldu að þessi hópur hafi verið vermenn austan af Ströndum en að aðrir töldu að gilið væri kennt við Norðmenn, en í íslenskum fornsögum voru menn frá Noregi stundum kallaðir Austmenn.[36] Hirti Kristmundssyni fannst þessi frásögn tortryggileg vegna þess að talan 18 sé þjóðsagnamynni. Hann minnist einnig á að á seinni árum hafi menn reynt að skýra nafn gilsins á þá leið að hér hafi verið Strandamenn á ferðinni, enda séu til heimildir um að Strandamenn sóttu í verstöðvar við djúp, honum finnst þó hæpið að hér hafi verið átt við þá þar sem hann kunni engin dæmi þess að Strandamenn hafi nokkurntíman verið kallaðir Austmenn eða Austurmenn við Djúp. Hirti fannst ekki ósennilegt að Norðmenn, eða einhverjir aðrir, hafi brotið skip sitt við Strandir og reynt að komast í Djúp, því þar var meiri von á skipakomu vegna betri hafnarskilyrða og mögulega hafi einhverjir farist í gilinu þó þeir hafi ekki endilega þurft að vera 18.[37]

[36] Halldór Jónsson, 1937-38 & Guðrún Kvaran, 2001
[37] Hjörtur Kristmundsson, 1974

Númer: 3121-063

Sérheiti: Skriðuvarða

Hlutverk: Landmælingamerki

Tegund: Varða

Hnit ISN93: A: 353827.2 N: 602503.1

Lengd: 3.2m

Breidd: 3.2m

Ástand: Vel greinanleg

Horfin: Já

Friðlýst: Nei

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Staðhættir: Efst á Skriðufjalli.

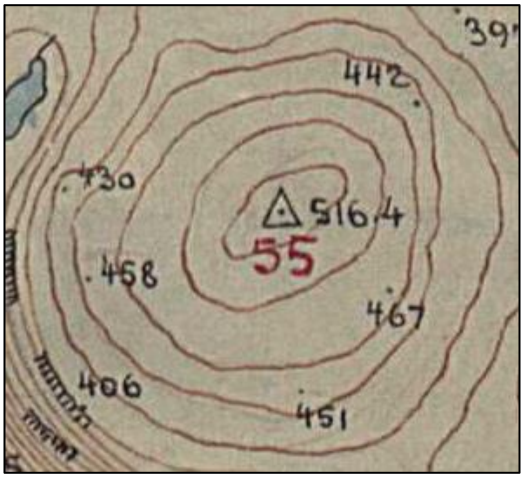

Mynd 92. Skriðuvarða er innan þríhyrningsins á kortinu.

Mynd 93. Varðan sést glögglega á loftmynd.

Minjalýsing: Í örnefnaskrá sem höfð var eftir Guðvarði Jónssyni segir: *„Á Stóru-Skriðu hlóðu danskir landmælingamenn vörðu sem lengst af hefur mótað fyrir og kallaðist Skriðuvarða“.*[38] Vegna veðurs þótti ekki öruggt að ganga upp að vörðunni en hún er bæði merkt inn á landmælingakort af Nauteyrarhreppi frá árinu 1913[39] og hún sést á loftmynd.

[38] Guðvarður Jónsson, 1996

[39] Landmælingar Íslands, 1913

7. NIÐURSTÖÐUR

Alls voru 63 minjar skráðar á vettvangi og voru tóftir stærsti flokkurinn, eða 19 talsins. Þar á eftir komu 15 vörður og 5 garðlög. Færri minjar voru í öðrum flokkum.

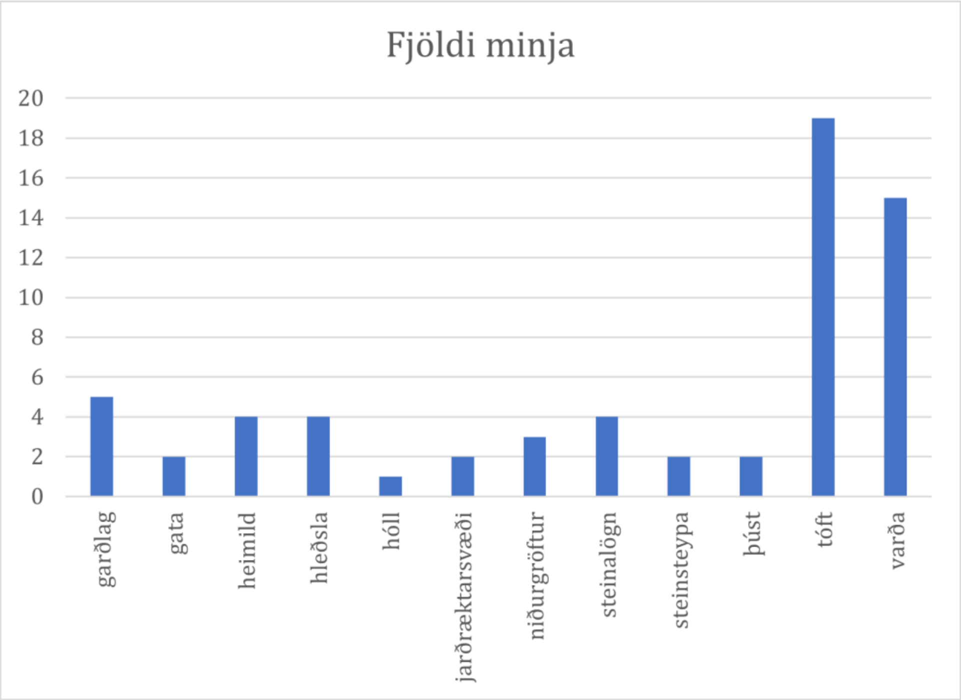

Mynd 94. Graf yfir fjölda skráðra minja eftir tegundum.Þegar kemur að hlutverkum voru kennimörk stærsti flokkurinn, 14 talsins, og þar á eftir voru óþekktar minjar 10 og minjar sem tengdust selum 8.

Innan skráningasvæðisins voru fjögur bæjarstæði: Rauðamýri, Gröf, Foss og Tunga. Gröf verður að teljast elsta bæjarstæðið en það var löngu farið í eyði þegar Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns var gerð fyrir svæðið árið 1710.[40] Rauðamýri og Tunga höfðu verið í byggð í gegnum aldirnar en Foss var byggt öðru hvoru megin við aldamótin 1900.

Þrjú líkleg sel voru skráð innan svæðisins. Eitt á landi Nauteyrar, í hlíð Nauteyrarfjalls skammt frá Þverá, annað í landi Rauðamýri, í norðanverðu mynni Hvannadals, og að lokum eitt í landi Tungu, á Fornatúni sem staðsett er fyrir miðjum sunnanverðum Hvannadal. Selið í Fornatúni er í einhverjum heimildum talið vera fornbýli en þegar horft er til staðsetningar og landrýmis verður að teljast líklegra að hér sé um að ræða sel.

[40] Árni Magnússon & Páll Vídalín, 1984, bls. 236

Engar minjar teljast í hættu vegna fyrirhugaðra framkvæmda við vatnaflsvirkjun í Skúfnavötnum en helsta framkvæmdarsvæðið er staðsett ofan á fjöllunum og þar fundust einungis einar minjar, Skriðuvarða 3121-063. Ekki eru neinar heimildir um að á hálendinu hafi nokkurntíman verið einhver byggð þar eða leiðir sem hafa legið þar yfir. Einnig kannast staðkunnir heimildamenn ekki við neinar fornar leiðir eða tóftir þarna uppi.

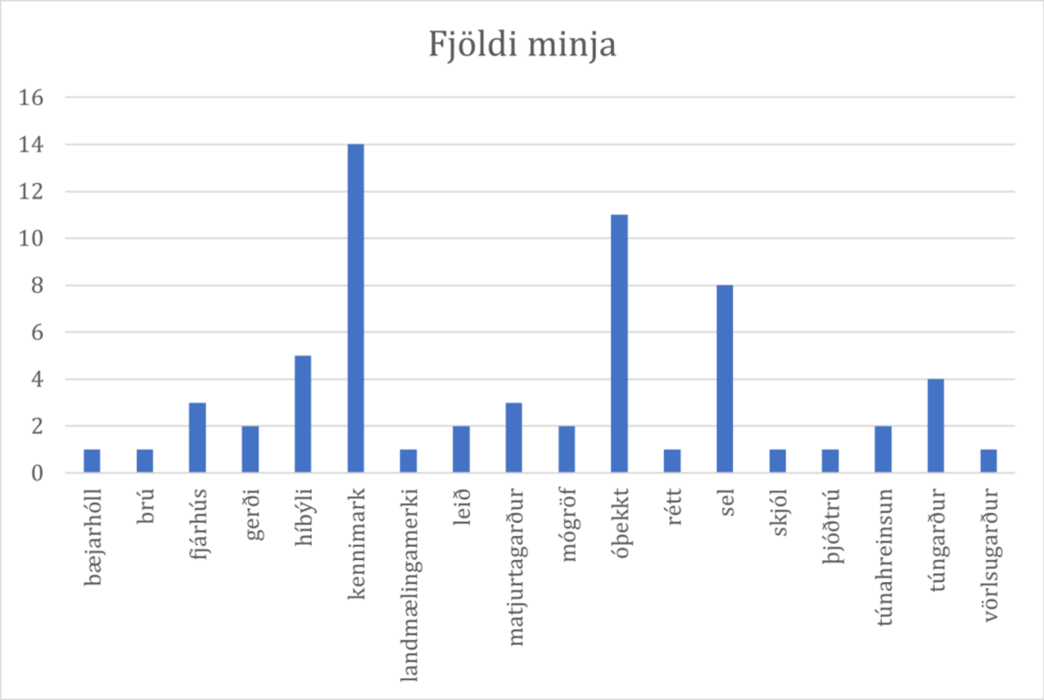

Mynd 95. Graf yfir fjölda minja eftir hlutverki.

Sumarið 2023 réðst fornleifadeild Náttúrustofu Vestfjarða einnig í fornleifaskráningu á austanverðri heiðinni, Selárdals megin, og fundust engar minjar þar.[41] Kemur því ekki á óvart að engar minjar hafi fundist við vettvangsathugun á henni vestanverðri.

Þó er vert að benda á að ef áður óþekktar fornminjar koma í ljós við framkvæmdir **ber að stöðva framkvæmdir samstundis og tilkynna fundinn til Minjastofnunar Íslands** sem mun þá meta fundinn og taka ákvörðun með framhaldið.

[41] Atli Rúnarsson, 2023

NÚMER	SÉRHEITI	TEGUND	HLUTVERK	HLUTVERK ANNAÐ	ALDUR	HORFIN VEGNA	HÆTTUMAT	HÆTTUORSÖK
3121-001	Foss	tóft	híbýli		1880-1920		engin hætta	
3121-002		hleðsla	rétt		1880-1920		engin hætta	
3121-003		niðurgröftur	óþekkt		1880-1920		engin hætta	
3121-004		tóft	óþekkt		1880-1920		engin hætta	
3121-005		tóft	fjárhús	hlaða	1880-1920		engin hætta	
3121-006		garðlag	túngarður		1880-1920		engin hætta	
3121-007	Gröf	tóft	híbýli		1500-1700		engin hætta	
3121-008		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-009		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-010		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-011		tóft	óþekkt		1500-1700		engin hætta	
3121-012	Skáldkonutún	heimild	híbýli		1500-1700	sléttunar	engin hætta	
3121-013		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-014		gata	leið		1550-1900		engin hætta	
3121-015		steinalögn	óþekkt		1550-1900		engin hætta	
3121-016		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-017		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-018		niðurgröftur	mógröf		1550-1900		engin hætta	
3121-019		steinsteypa	fjárhús		1910		engin hætta	
3121-020		hleðsla	gerði		1910		engin hætta	
3121-021		garðlag	túngarður		1550-1900		engin hætta	
3121-022		steinalögn	túnahreinsun		1550-1900		engin hætta	
3121-023		garðlag	túngarður		1550-1900		engin hætta	
3121-024		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-025		tóft	sel		1550-1900		engin hætta	
3121-026		tóft	sel		1550-1900		engin hætta	
3121-027		þúst	sel		1550-1900		engin hætta	
3121-028		niðurgröftur	mógröf		1550-1900		engin hætta	
3121-029		gata	leið		1880-1920		engin hætta	
3121-030		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	

3121-031		steinsteypa	brú		1880-1950		engin hætta	
3121-032		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-033		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-034	Rjóðrarsel	tóft	sel		1550-1900		engin hætta	
3121-035		þúst	sel		1550-1900		engin hætta	
3121-036		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-037		hleðsla	skjól	skýli	1550-1900		engin hætta	
3121-038		tóft	sel	híbýli	1550-1900		engin hætta	
3121-039		tóft	sel		1550-1900		engin hætta	
3121-040		tóft	sel		1550-1900		engin hætta	
3121-041		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-042		hleðsla	gerði		1550-1900		engin hætta	
3121-043		garðlag	vörlsugarður		1550-1900		hætta	rofs
3121-044		steinalögn	túnahreinsun		1550-1900		engin hætta	
3121-045		tóft	óþekkt		1550-1900		engin hætta	
3121-046		jarðræktarsvæði	matjurtagarður		1550-1900		engin hætta	
3121-047		tóft	óþekkt		1550-1900		engin hætta	
3121-048		tóft	óþekkt		1550-1900		engin hætta	
3121-049		tóft	óþekkt		1550-1900		engin hætta	
3121-050		garðlag	túngarður		1550-1900		mikil hætta	rofs
3121-051		tóft	fjárhús		1550-1900		engin hætta	
3121-052		hóll	bæjarhóll		1550-1900		engin hætta	
3121-053	Tunga	tóft	híbýli		1550-1900		engin hætta	
3121-054		steinalögn	óþekkt		1550-1900		engin hætta	
3121-055		tóft	óþekkt		1550-1900		engin hætta	
3121-056		jarðræktarsvæði	matjurtagarður		1550-1900		engin hætta	
3121-057		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-058		varða	kennimark		1550-1900		engin hætta	
3121-059	Stekkjarflöt	heimild	híbýli		1850-1950	sléttunar	engin hætta	
3121-060		heimild	matjurtagarður		1850-1950	sléttunar	engin hætta	
3121-061		tóft	óþekkt		1550-1950		engin hætta	
3121-062	Austmannagil	heimild	þjóðtrú		1550-1950		engin hætta	

3121-063	Skriðuvarða	varða	landmælingamerki	1910-1950	engin hætta

Tafla 1. Tafla yfir fornminjar innan skráningarsvæðisins.

8. KORT

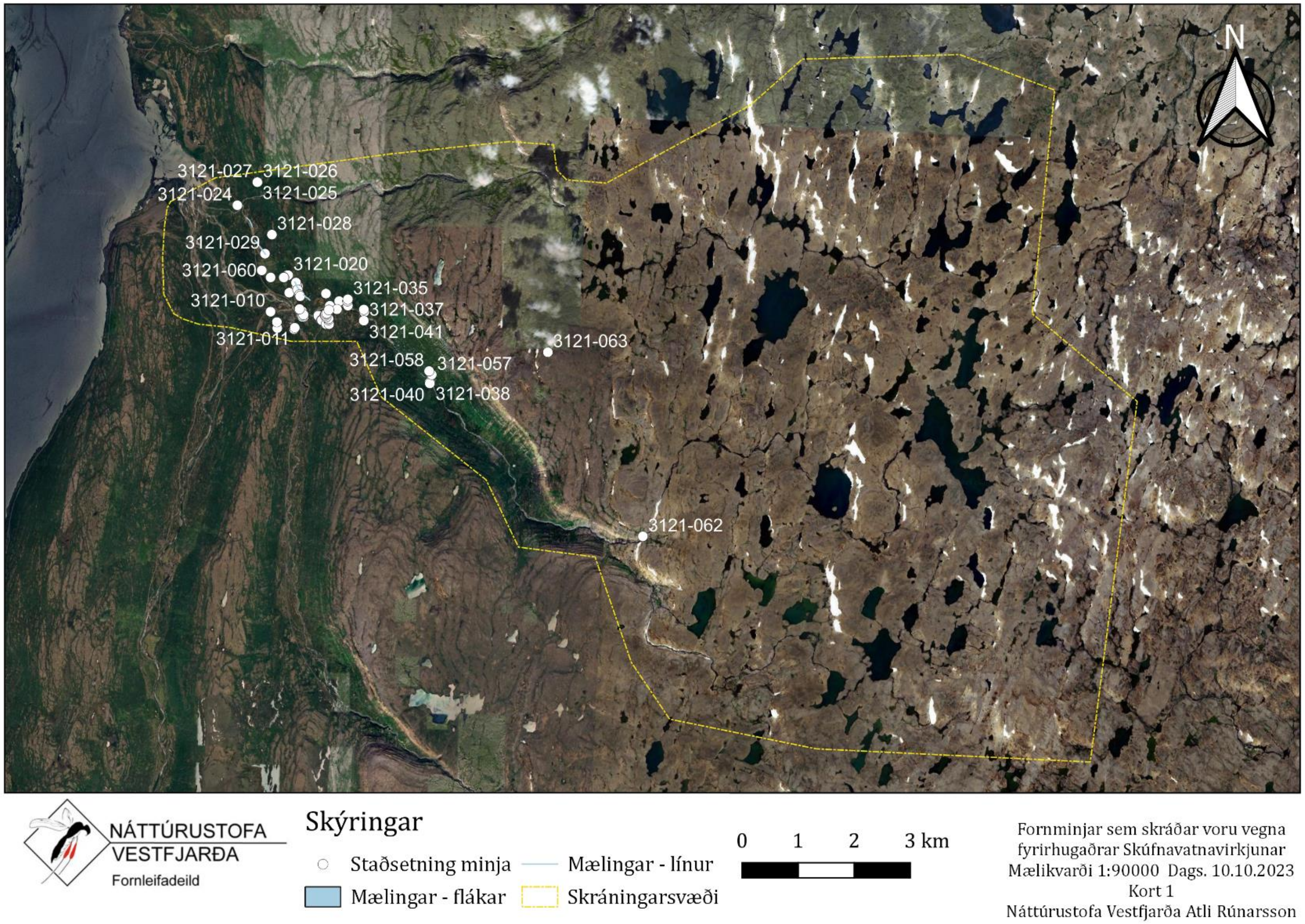
N
3121-027
3121-026
3121-024
3121-025
3121-028
3121-029
3121-060
3121-020
3121-035
3121-010
3121-037
3121-041
3121-011
3121-063
3121-058
3121-057
3121-040
3121-038
3121-062
NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA
Fornleifadeild
Skýringar
Staðsetning minja
Mælingar - línur
Mælingar - flákar
Skráningarsvæði
0 1 2 3 km
Fornminjar sem skráðar voru vegna fyrirhugaðrar Skúfnavatnavirkjunar
Mælikvarði 1:90000 Dags. 10.10.2023
Kort 1
Náttúrustofa Vestfjarða Atli Rúnarsson

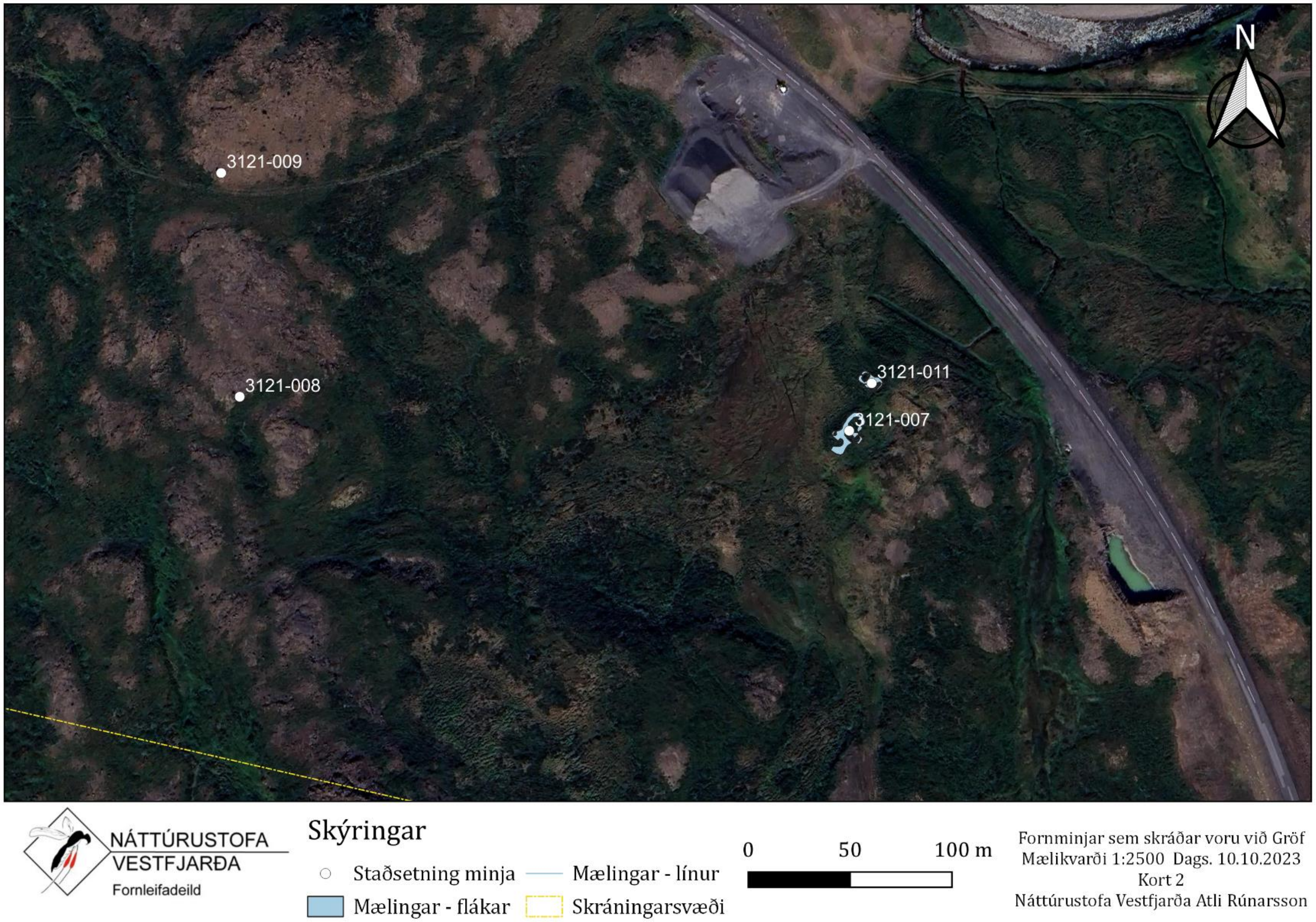
N
3121-009
3121-008
3121-011
3121-007
NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA
Fornleifadeild
Skýringar
Staðsetning minja
Mælingar - línur
Mælingar - flákar
Skráningarsvæði
0 50 100 m
Fornminjar sem skráðar voru við Gröf
Mælikvarði 1:2500 Dags. 10.10.2023
Kort 2
Náttúrustofa Vestfjarða Atli Rúnarsson

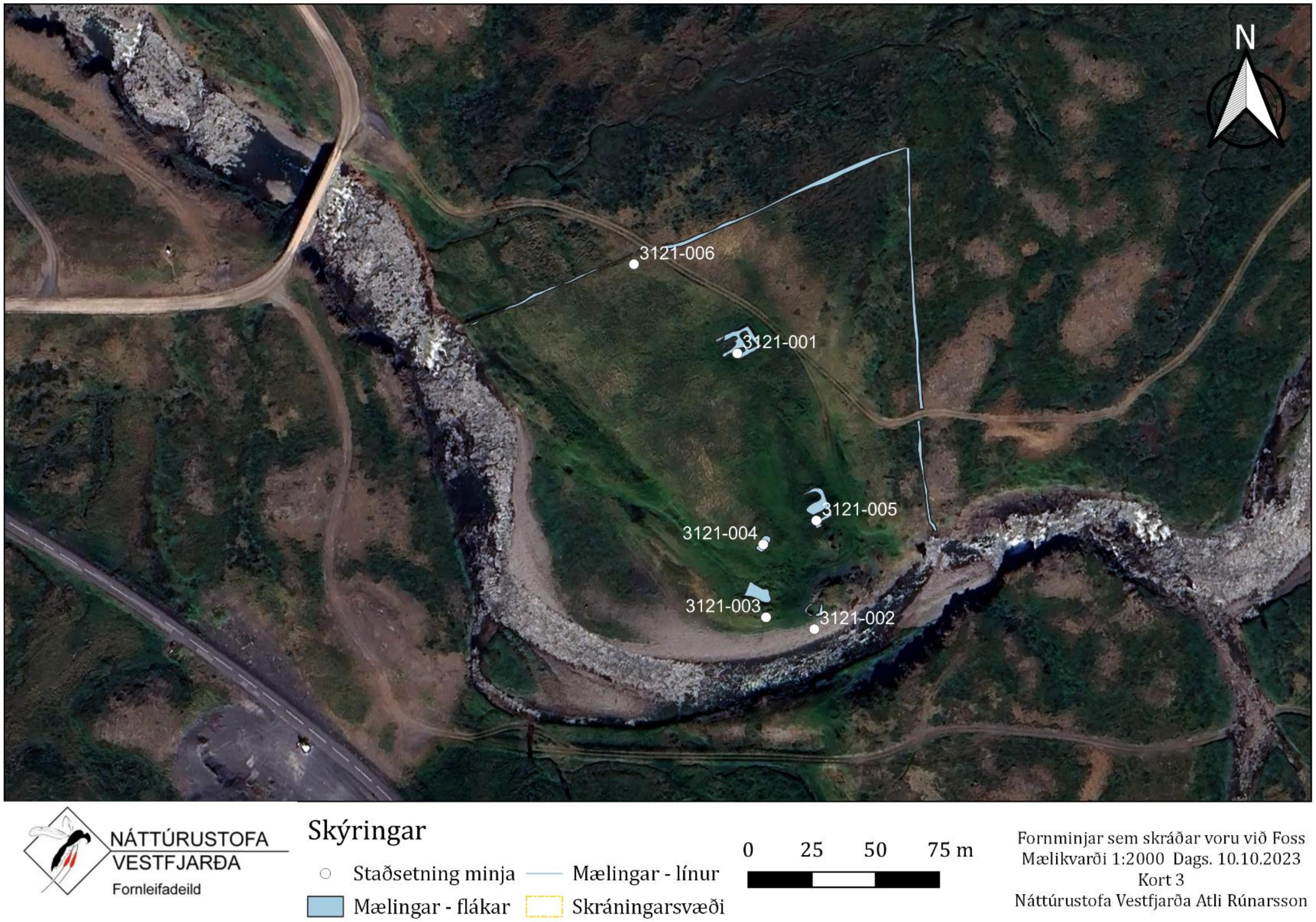
N
3121-006
3121-001
3121-005
3121-004
3121-003
3121-002
NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA
Fornleifadeild
Skýringar
Staðsetning minja
Mælingar - línur
Mælingar - flákar
Skráningarsvæði
0 25 50 75 m
Fornminjar sem skráðar voru við Foss
Mælikvarði 1:2000 Dags. 10.10.2023
Kort 3
Náttúrustofa Vestfjarða Atli Rúnarsson

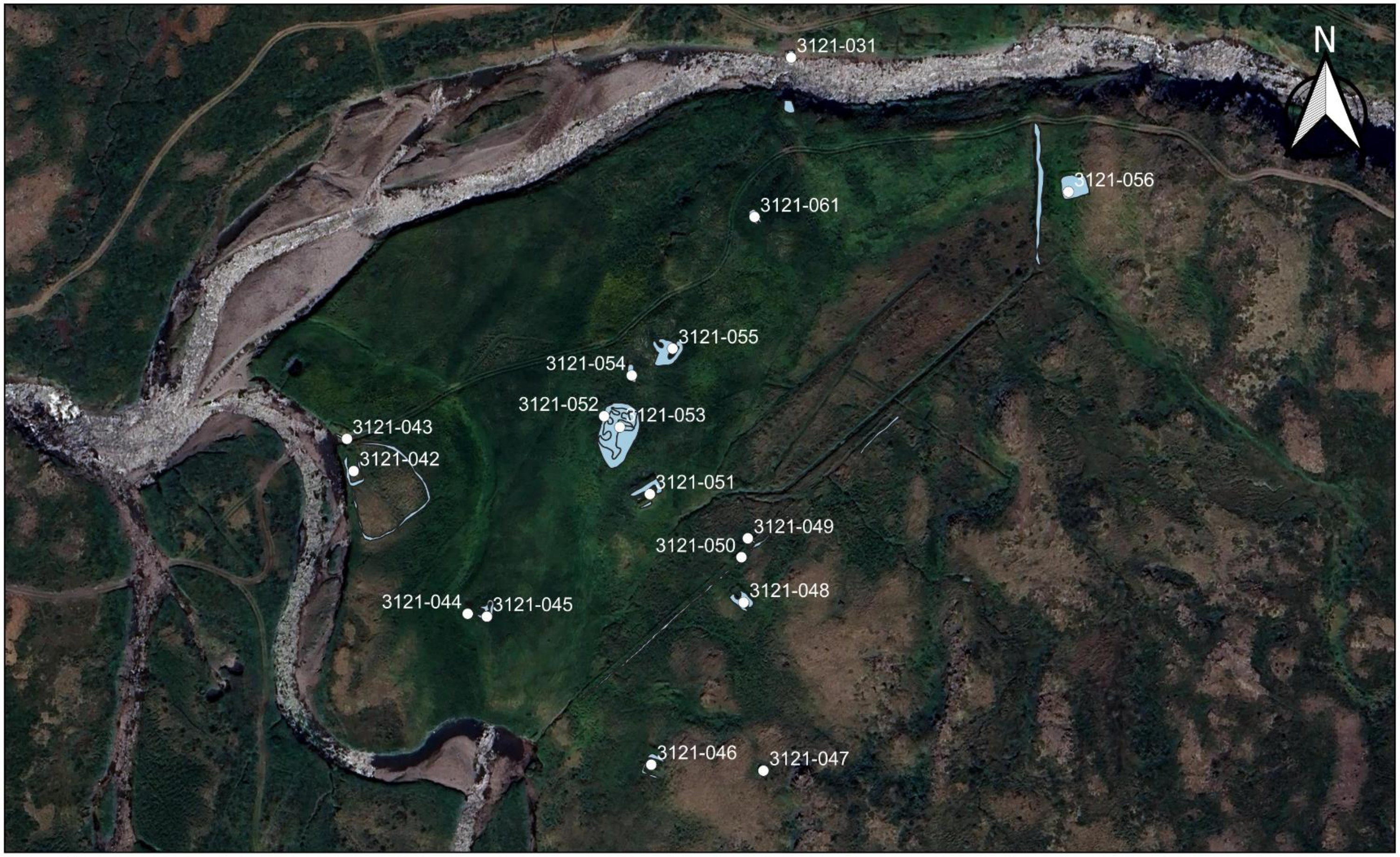

NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA
Fornleifadeild

Skýringar

Staðsetning minja — Mælingar - línur
Mælingar - flákar — Skráningarsvæði

0 50 100 m

Fornminjar sem skráðar voru við Tungu
Mælikvarði 1:2500 Dags. 10.10.2023
Kort 4
Náttúrustofa Vestfjarða Atli Rúnarsson

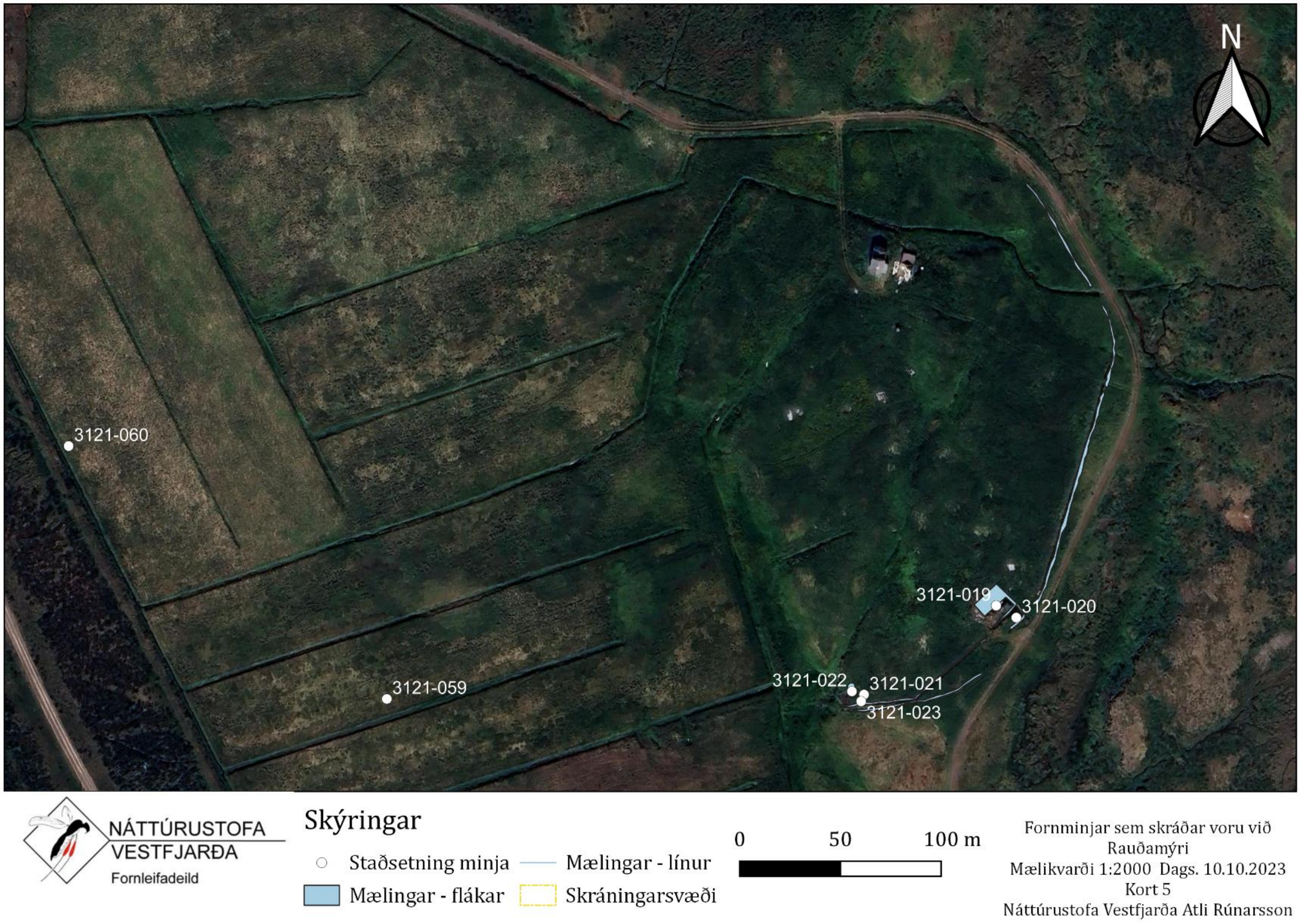
N
3121-060
3121-059
3121-019
3121-020
3121-022
3121-021
3121-023
NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA
Fornleifadeild
Skýringar
Staðsetning minja
Mælingar - línur
Mælingar - flákar
Skráningarsvæði
0 50 100 m
Fornminjar sem skráðar voru við Rauðamýri
Mælikvarði 1:2000 Dags. 10.10.2023
Kort 5
Náttúrustofa Vestfjarða Atli Rúnarsson

NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA
Fornleifadeild

Skýringar
- Staðsetning minja
- Mælingar - línur
- Mælingar - flákar
- Skráningarsvæði

0 10 20 m

Selið í landi Nauteyrar
Mælikvarði 1:500 Dags. 10.10.2023
Kort 6
Náttúrustofa Vestfjarða Atli Rúnarsson

NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA
Fornleifadeild

Skýringar

○ Staðsetning minja — Mælingar - línur
Mælingar - flákar Skráningarsvæði

0 10 20 m

Rjóðrarsel í landi Rauðamýrar
Mælikvarði 1:500 Dags. 10.10.2023
Kort 7
Náttúrustofa Vestfjarða Atli Rúnarsson

NÁTTÚRUSTOFA VESTFJARÐA
Fornleifadeild

Skýringar

Staðsetning minja
Mælingar - línur
Mælingar - flákar
Skráningarsvæði

0 10 20 m

Selið á Fornatúni í landi Tungu
Mælikvarði 1:500 Dags. 10.10.2023
Kort 8
Náttúrustofa Vestfjarða Atli Rúnarsson

VIÐAUKI 1: SKRÁR

MYNDASKRÁ

Mynd 1. Staðsetning skráningarsvæðisins merkt með gulri stjörnu. 1
Mynd 2. Skráningarsvæðið er innan gulu punktalínunnar. 1
Mynd 3. Túnakort af Rauðamýri og Stekkjarflöt frá árinu 1918. 6
Mynd 4. Túnakort af Tungu frá 1918. 8
Mynd 5. Yfirlitsmynd af austanverðri heiðinni, nær Selárdal, í vettvangsferð sem farin var fyrir annað verk sumarið 2023. 10
Mynd 6. Horft suður yfir rústir Foss. 13
Mynd 7. Uppmæling af bæjartóftum Foss. 13
Mynd 8. Horft norður yfir rétt 3121-002. 14
Mynd 9. Horft austur yfir niðurgröft 3121-003. 14
Mynd 10. Horft austur yfir tóft 3121-004. 15
Mynd 11. Uppmæling af tóft 3121-004. 15
Mynd 12. Horft austur yfir tóft 3121-005. 16
Mynd 13. Uppmæling af tóft 3121-005. 16
Mynd 14. Horft norður eftir túngarði 3121-006. 17
Mynd 15. Uppmæling af túngarðinum sem umlykur Foss. 17
Mynd 16. Horft í NV yfir bæjartóftir Grafar. 18
Mynd 17. Uppmæling af bæjartóftum Grafar. 18
Mynd 18. Horft SV yfir vörðu 3121-008. 19
Mynd 19. Horft NV yfir vörðu 3121-009. 19
Mynd 20. Horft norður yfir vörðu 3121-010 20
Mynd 21. Horft NV yfir tóft 3121-011. 21
Mynd 22. Uppmæling af tóft 3121-011. 21
Mynd 23. Horft í vestur yfir meinta staðsetningu Skáldkonutúns. 22
Mynd 24. Horft vestur yfir vörðu 3021-013. 23
Mynd 25. Horft NV eftir leið 3121-014. 23
Mynd 26. Horft í vestur yfir hluta af grjóthrúgum 3121-015. 24
Mynd 27. Horft austur yfir vörðu 3121-016. 24
Mynd 28. Horft suður yfir vörðu 3121-017. 25

Mynd 29. Horft vestur yfir mógrafir 3121-018. 25
Mynd 30. Uppmæling af mógröfum 3121-018. Norður snýr til vinstri. 25
Mynd 31. Horft í norður yfir fjárhús 3121-019 26
Mynd 32. Horft í vestur yfir fjárhús 3121-019. 26
Mynd 33. Horft í norður yfir gerði 3121-020. 27
Mynd 34. Uppmæling af gerði 3121-020 og hluti af fjárhúsi 3121-019. 27
Mynd 35. Horft NA eftir túngarði 3121-021. 28
Mynd 36. Uppmæling af túngarði 3121-021. 28
Mynd 37. Horft suður yfir grjóthrúgu 3121-022. 29
Mynd 38. Horft vestur eftir túngarði 3121-023. 29
Mynd 39. Horft suður yfir vörðu 3121-024. 30
Mynd 40. Horft í austur yfir sel 3121-025. 30
Mynd 41. Uppmæling af seli 3121-025. 30
Mynd 42. Horft í vestur yfir 3121-026. 31
Mynd 43. Uppmæling af tóft 3121-026. 31
Mynd 44. Horft NV yfir þúst 3121-027. 32
Mynd 45. Horft suður yfir hluta af mógröfum 3121-028. 33
Mynd 46. Uppmæling af mógröfum 3121-028. 33
Mynd 47. Horft NV eftir vegi 3121-029. 34
Mynd 48. Horft austur yfir vörðu 3121-030. 34
Mynd 49. Horft SA yfir brú 3121-031. 35
Mynd 50. Horft NA yfir vörðu 3121-032. 35
Mynd 51. Horft suður yfir vörðu 3121-033. 36
Mynd 52. Horft norður yfir Rjóðrarsel 3121-034. 36
Mynd 53. Uppmæling af Rjóðrarseli 3121-034. 36
Mynd 54. Horft í NV yfir þúst 3121-035. 37
Mynd 55. Uppmæling af þúst 3121-035. 37
Mynd 56. Horft vestur yfir vörðu 3121-036. 38
Mynd 57. Horft NV yfir skýli 3121-037. 38
Mynd 58. Horft NA yfir tóft 3121-038. 39
Mynd 59. Uppmæling af tóft 3121-038. 39

Mynd 60. Horft SA yfir tóft 3121-039. 40
Mynd 61. Uppmæling af tóft 3121-039. 40
Mynd 62. Horft suður yfir tóft 3121-040. 41
Mynd 63. Uppmæling af tóft 3121-040. 41
Mynd 64. Horft norður yfir vörðu 3121-041 42
Mynd 65. Horft suður yfir gerði 3121-042 42
Mynd 66. Horft austur yfir vörslugarð 3121-043. 43
Mynd 67. Uppmæling af vörslugarði 3121-043 og gerði 3121-042. 43
Mynd 68. Horft suður yfir grjóthrúgu 3121-044. 44
Mynd 69. Horft norður yfir tóft 3121-045. 45
Mynd 70. Uppmæling af tóft 3121-045. 45
Mynd 71. Horft norður yfir matjurtagarð 3121-046. 46
Mynd 72. Horft suður yfir tóft 3121-047. 46
Mynd 73. Horft suður yfir tóft 3121-048. 47
Mynd 74. Uppmæling af tóft 3121-048. 47
Mynd 75. Horft SA yfir tóft 3121-049. 47
Mynd 76. Horft í SV eftir túngarði 3121-050. 48
Mynd 77. Uppmæling af túngarði 3121-050 og hluta af tóftum á heimatúni Tungu. 48
Mynd 78. Horft norður yfir fjárhús 3121-051. 49
Mynd 79. Uppmæling af fjárhúsi 3121-051. 49
Mynd 80. Horft austur yfir bæjarhól 3121-052. 50
Mynd 81. Horft suður yfir bæjartóftir Tungu. 50
Mynd 82. Uppmæling af bæjartóftum Tungu og bæjarhólnum. 50
Mynd 83. Horft austur yfir grjóthrúgu 3121-054. 51
Mynd 84. Horft norður yfir tóft 3121-055. 51
Mynd 85. Uppmæling af tóft 3121-055. 51
Mynd 86. Horft austur yfir matjurtagarð 3121-056. 52
Mynd 87. Varða 3121-057 er innan rauða hringsins. 53
Mynd 88. Varða 3121-058 er innan rauða hringsins. 53
Mynd 89. Stekkjarflöt merkt inn á túnakort frá 1918. 54

Mynd 90. Matjurtagarðurinn merktur með rauðum punkt á túnakort af Rauðamýri frá 1918. 54
Mynd 91. Uppmæling af tóft 3121-061. 55
Mynd 92. Skriðuvarða er innan þríhyrningsins á kortinu........ 57
Mynd 93. Varðan sést glögglega á loftmynd. 57
Mynd 94. Graf yfir fjölda skráðra minja eftir tegundum.Þegar kemur að hlutverkum voru kennimörk stærsti flokkurinn, 14 talsins, og þar á eftir voru óþekktar minjar 10 og minjar sem tengdust selum 8........ 58
Mynd 95. Graf yfir fjölda minja eftir hlutverki........ 59

TÖFLUSKRÁ

Tafla 1. Tafla yfir fornminjar innan skráningarsvæðisins........ 62

KORTASKRÁ

Kort 1. Fornminjar sem skráðar voru vegna fyrirhugaðrar Skúfnavatnavirkjunar........63
Kort 2. Fornminjar sem skráðar voru við Gröf........64
Kort 3. Fornminjar sem skráðar voru við Foss........65
Kort 4. Fornminjar sem skráðar voru við Tungu........66
Kort 5. Fornminjar sem skráðar voru við Rauðamýri........67
Kort 6. Selið í landi Nauteyrar........68
Kort 7. Rjóðrarsel í landi Rauðamýrar........69
Kort 8. Selið á Fornatúni í landi Tungu........70

PUNKTASKRÁ

Númer	Sérheiti	Tegund	Hlutverk	Ástand	Horfin	Hættumat	Hættuorsök	Eastings	Northings
3121-001	Foss	tóft	híbýli	vel greinanlegar		engin hætta		349438.289	603239.530
3121-002		hleðsla	rétt	vel greinanlegar		engin hætta		349468.569	603131.211
3121-003		niðurgröftur	óþekkt	vel greinanlegar		engin hætta		349449.593	603135.866
3121-004		tóft	óþekkt	vel greinanlegar		engin hætta		349448.490	603164.490
3121-005		tóft	fjárhús	vel greinanlegar		engin hætta		349469.375	603173.868
3121-006		garðlag	túngarður	vel greinanlegar		engin hætta		349397.695	603274.518
3121-007	Gröf	tóft	híbýli	vel greinanlegar		engin hætta		349302.860	602902.700
3121-008		varða	kennimark	vel greinanlegar		engin hætta		349001.989	602933.775
3121-009		varða	kennimark	heillegar		engin hætta		348992.880	603043.595
3121-010		varða	kennimark	vel greinanlegar		engin hætta		348880.377	603227.461
3121-011		tóft	óþekkt	vel greinanlegar		engin hætta		349312.020	602928.292
3121-012	Skáldkonutún	heimild	híbýli	sést ekki	sléttað yfir	engin hætta		349213.621	603566.409
3121-013		varða	kennimark	heillegar		engin hætta		349370.914	603680.145
3121-014		gata	leið	vel greinanlegar		engin hætta		349348.677	603683.732

3121-015		steinalögn	óþekkt	vel greinanlegar		engin hætta		349335.049	603747.955
3121-016		varða	kennimark	vel greinanlegar		engin hætta		349364.294	603618.193
3121-017		varða	kennimark	vel greinanlegar		engin hætta		349394.695	603529.526
3121-018		niðurgröftur	mógrafir	vel greinanlegar		engin hætta		349408.017	603503.131
3121-019		steinsteypa	fjárhús	vel greinanlegar		engin hætta		349183.881	603885.839
3121-020		hleðsla	gerði	vel greinanlegar		engin hætta		349193.879	603879.882
3121-021		garðlag	túngarður	vel greinanlegar		engin hætta		349118.236	603841.637
3121-022		steinalögn	túnahreinsun	vel greinanlegar		engin hætta		349112.209	603843.209
3121-023		garðlag	túngarður	vel greinanlegar		engin hætta		349116.817	603838.276
3121-024		varða	kennimark	heillegar		engin hætta		348288.386	605128.641
3121-025		tóft	sel	vel greinanlegar		engin hætta		348645.019	605550.925
3121-026		tóft	sel	vel greinanlegar		engin hætta		348652.686	605541.009
3121-027		þúst	sel	illgreinanlegar		engin hætta		348644.869	605540.797
3121-028		niðurgröftur	mógrafir	vel greinanlegar		engin hætta		348904.883	604604.461
3121-029		gata	leið	vel greinanlegar		engin hætta		348781.576	604264.445
3121-030		varða	kennimark	vel greinanlegar		engin hætta		349868.992	603550.538

3121-031		steinsteypa	brú	vel greinanlegar		engin hætta		349936.896	603332.633
3121-032		varða	kennimark	vel greinanlegar		engin hætta		350104.578	603416.248
3121-033		varða	kennimark	vel greinanlegar		engin hætta		350260.275	603335.041
3121-034	Rjóðrarsel	tóft	sel	vel greinanlegar		engin hætta		350255.922	603409.265
3121-035		þúst	sel	illgreinanlegar		engin hætta		350260.058	603448.767
3121-036		varða	kennimark	vel greinanlegar		engin hætta		350552.531	603222.966
3121-037		hleðsla	skjól	vel greinanlegar		engin hætta		350545.220	603265.551
3121-038		tóft	sel	vel greinanlegar		engin hætta		351731.145	601957.807
3121-039		tóft	sel	vel greinanlegar		engin hætta		351716.059	601961.713
3121-040		tóft	sel	vel greinanlegar		engin hætta		351721.868	601945.622
3121-041		varða	kennimark	vel greinanlegar		engin hætta		350544.102	603067.013
3121-042		hleðsla	gerði	vel greinanlegar		engin hætta		349734.905	603141.813
3121-043		garðlag	vörlsugarður	greinanlegar		hætta	vegna rofs	349731.803	603156.690
3121-044		steinalögn	túnahreinsun	vel greinanlegar		engin hætta		349787.559	603075.959
3121-045		tóft	óþekkt	greinanlegar		engin hætta		349796.422	603074.659
3121-046		jarðræktarsvæði	matjurtagarður	vel greinanlegar		engin hætta		349872.313	603006.306

3121-047		tóft	óþekkt	vel greinanlegar		engin hætta		349924.102	603003.546
3121-048		tóft	óþekkt	vel greinanlegar		engin hætta		349914.939	603081.174
3121-049		tóft	óþekkt	vel greinanlegar		engin hætta		349918.876	603106.729
3121-050		garðlag	túngarður	vel greinanlegar		mikil hætta	vegna rofs	349913.945	603102.057
3121-051		tóft	fjárhús	vel greinanlegar		engin hætta		349871.670	603131.184
3121-052		hóll	bæjarhóll	vel greinanlegar		engin hætta		349850.566	603167.149
3121-053	Tunga	tóft	híbýli	vel greinanlegar		engin hætta		349857.788	603162.127
3121-054		steinalögn	óþekkt	vel greinanlegar		engin hætta		349863.307	603185.973
3121-055		tóft	óþekkt	greinanlegar		engin hætta		349882.159	603198.356
3121-056		jarðræktarsvæði	matjurtagarður	vel greinanlegar		engin hætta		350064.941	603270.702
3121-057		varða	kennimark	heillegar		engin hætta		351756.204	602102.985
3121-058		varða	kennimark	heillegar		engin hætta		351708.993	602166.051
3121-059	Stekkjarflöt	heimild	híbýli	sést ekki	sléttað yfir	engin hætta		348881.153	603839.454
3121-060		heimild	matjurtagarður	sést ekki	sléttað yfir	engin hætta		348723.065	603965.142
3121-061		tóft	óþekkt	illgreinanlegar		engin hætta		349920.003	603259.115
3121-062	Austmannagil	heimild	þjóðtrú	heillegar		engin hætta		355522.306	599214.212

3121-063	Skriðuvarða	varða	landmælingamerki	vel greinanlegar		engin hætta		353827.196	602503.149